

Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Акредитив як ефективний інструмент обслуговування платіжного обороту
клієнтів банку за матеріалами АТ «ПРАВЕКС БАНК»

Рівень вищої освіти бакалавр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Шифр і найменування

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Код і найменування

Освітня програма Фінанси, банківська справа та страхування

Найменування

Шифр КвРФБС.022187.02.13.00

Виконав здобувач IV курсу, група ФБС-22-2

Підпис

Аліна ХАРЧИШИНА

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

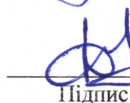
Керівник: старший викладач

Підпис

Тетяна ГОРДЕЄВА

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Нормоконтролер

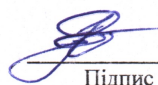

Підпис

Інна ДОШЕНКО

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:

В. о. завідувача кафедри фінансів
банківської справи, страхування та
фондового ринку

Підпис

Ірина ФОРКУН

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

15, 06, 2026 р.

Хмельницький 2026

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки і управління

Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

Рівень вищої освіти бакалавр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Шифр і найменування

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Код і найменування

Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

Найменування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедр ФБСС

Ніла ХРУЩ

09 02 2026

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Харчишиної Аліни Сергіївни

Прізвище, ім'я, по батькові здобувача

1. Тема кваліфікаційної роботи: Акредитив як ефективний інструмент обслуговування платіжного обороту клієнтів банку за матеріалами АТ «ПРАВЕКС БАНК»

Керівник роботи Гордєєва Тетяна Анатоліївна, старший викладач

Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, учене звання

Затверджено наказом ректора університету від 20.01.2026 р. № 7 (додаток № 5)

2. Термін подання здобувачем роботи на кафедру до 05.06.2026.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи законодавчі та нормативні акти; спеціальна методична та наукова література (вітчизняні та зарубіжні видання); періодичні видання за темою дослідження; фінансова звітність АТ «ПРАВЕКС БАНК»

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, що їх належить розробити)

1 Теоретико-організаційні засади операцій банків з акредитивами

2 Аналітико-практичні аспекти операцій банків з акредитивами

5. Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень)

1. Визначення поняття «безготівкові розрахунки»;

2. Складові обслуговування платіжного обороту банками;

3. Види документарних операцій та документів для безготівкових розрахунків;

4. Порівняльна характеристика документарних операцій та інструментів;

5. Сторони-учасники операції банками з акредитивами;

6. Порядок здійснення операції банків з акредитивами;

7. Порівняльна характеристика основних видів акредитивів;

8. Динаміка показників платіжних послуг в Україні у 2023-25 рр.;

9. Динаміка операцій за документарними акредитивами банків України у 2023-25 рр.;

10. Динаміка структури операцій за документарними акредитивами в розрізі груп банків України у 2023-25 рр.;

11. Динаміка показників діяльності АТ «ПРАВЕКС БАНК» за 2023-2025 рр.;

12. Динаміка структури активів АТ «ПРАВЕКС БАНК» за 2023-2025 рр.;

13. Динаміка структури зобов'язань АТ «ПРАВЕКС БАНК» за 2023-2025 рр.;

14. Динаміка власного капіталу АТ «ПРАВЕКС БАНК» за 2023-2025 рр.;

15. Показники формування фінансових результатів АТ «ПРАВЕКС БАНК» за 2023-2025 рр.

16. Тарифи за документарними операціями з акредитивами АТ «ПРАВЕКС БАНК»

17. Порівняльна характеристика діяльності банків у сфері документарних акредитивів

18. Напрями вдосконалення операцій банків із акредитивами

6. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

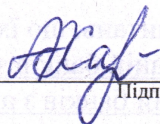
Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 9 лютого 2026 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

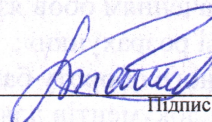
Назва розділу кваліфікаційної роботи	Термін виконання	Примітка
1 Затвердження плану кваліфікаційної роботи	до 09.02.2026	<i>Виконано</i>
2 Аналіз, систематизація економічної літератури, збір та обробка статистичних матеріалів, фінансової звітності за темою кваліфікаційної роботи	до 27.02.2026	<i>Виконано</i>
3 Написання текстової частини кваліфікаційної роботи	до 25.05.2026	<i>Виконано</i>
4 Підготовка ілюстративних матеріалів та оформлення кваліфікаційної роботи	до 01.06.2026	<i>Виконано</i>
5 Попередній захист кваліфікаційної роботи	з 05.06.2026	<i>Виконано</i>
6 Захист кваліфікаційної роботи	з 17.06.2026	

Здобувач

Підпис

Аліна ХАРЧИШИНА
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник кваліфікаційної роботи

Підпис

Тетяна ГОРДЕСВА
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

АНОТАЦІЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Здобувач Харчишина Аліна Сергіївна, IV курс, ФБС-22-1
Прізвище, ім'я, по батькові, курс, група

Керівник Гордєєва Тетяна Анатоліївна, старший викладач
Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання

Тема роботи: Акредитив як ефективний інструмент обслуговування платіжного обороту клієнтів банку за матеріалами АТ «ПРАВЕКС БАНК»

Ключові слова: безготівкові розрахунки, платіжні інструменти акредитиви

Мета роботи поглиблення теоретико-методичних засад і практичних рекомендацій щодо операцій банків із акредитивами в обслуговуванні платіжного обороту клієнтів.

Предмет дослідження теоретичні, методичні, практичні аспекти та рекомендації щодо операцій банків із акредитивами в обслуговуванні платіжного обороту клієнтів

Об'єкт дослідження операції банків із акредитивами

За результатами дослідження сформульовані такі висновки Акредитив виступає як безпечний фінансовий механізм, що забезпечує захист інтересів як продавця, так і покупця, а також опосередковує зниження ризиків для контрагентів та підвищує рівень довіри між учасниками угод, що особливо важливо в умовах економічної нестабільності. На операції, що здійснюються у формі документарного акредитива, припадає приблизно 11–15% світової торгівлі, що становить кілька трильйонів доларів щорічно. Серед основних аспектів функціонування акредитивів у 2023-2025 роках можна виділити такі: в частині нормативної бази – здійснення операцій ґрунтується на положеннях UCP 600, а також чинних регуляторних актах НБУ; в частині фінансового контролю – у зв'язку з підвищеними ризиками воєнного часу банки посилюють перевірку джерел походження коштів і аналізують фінансову прозорість клієнтів; в частині оцінки стійкості банків – у 2025 році НБУ впроваджує оновлені підходи до аналізу стабільності банківської системи, що впливає на процедури обробки значних фінансових операцій; в частині імплементації ризик-орієнтованого підходу – зазначений підхід активно застосовується для виявлення потенційно сумнівних транзакцій і запобігання відмиванню коштів, особливо в міжнародних розрахунках.

Визначені такі перспективи (шляхи) розвитку Незважаючи на виклики воєнного часу клієнти банків продовжують зовнішньоекономічні операції, відповідно потребують обслуговування своїх платіжних операцій за допомогою акредитивів. АТ «ПРАВЕКС БАНК» забезпечує безперебійну роботу та є ліквідним, операційно стійким та прибутковим банком, одним із нішевих банків в частині платіжних операцій завдяки своїй приналежності до міжнародної банківської групи INTESA SANPAOLO. За результатами проведених в роботі досліджень запропоновано пріоритетні напрямки вдосконалення операцій банків із акредитивами.

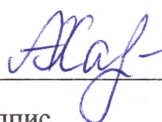
Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, двох розділів, висновків, переліку джерел посилання та додатків. Загальний обсяг роботи складає 54 сторінки, що містять 18 таблиць та 13 рисунків. Перелік джерел посилання нараховує 38 найменувань.

Дата виконання кваліфікаційної роботи 01.06.2026 р.

Дата захисту кваліфікаційної роботи 18.06.2026 р.

Здобувач А.С.Харчишина

Ініціали, прізвище, підпис

Зміст

	С.
Вступ	5
1 Теоретико-організаційні засади операцій банків з акредитивами	7
1.1 Економічна сутність, роль та місце операцій банків з акредитивами в обслуговуванні платіжного обороту клієнтів	7
1.2 Порядок проведення, класифікація та законодавче регулювання операцій з акредитивами	15
2 Аналітико-практичні аспекти операцій банків з акредитивами	22
2.1 Аналіз сучасного стану ринку безготівкових розрахунків в Україні та фінансово-господарської діяльності АТ «ПРАВЕКС БАНК» в 2023-2025 роках	22
2.2 Напрями вдосконалення операцій банків із акредитивами на основі аналізу особливостей діяльності АТ «ПРАВЕКС БАНК» у 2023-2025 роках	41
Висновки	52
Перелік джерел посилання	55
Додатки	60

ВСТУП

Надійність фінансових операцій і впевненість у виконанні зобов'язань відіграють ключову роль у співпраці між діловими партнерами, особливо у зовнішньоекономічній діяльності. Акредитив виступає тут як безпечний фінансовий механізм, що забезпечує захист інтересів як продавця, так і покупця, а також опосередковує зниження ризиків для контрагентів та підвищує рівень довіри між учасниками угод, що особливо важливо в умовах економічної нестабільності. В умовах інтеграції України у світову фінансову систему зростає роль міжнародних розрахунків, де акредитиви широко застосовуються як гарантія виконання зобов'язань. Крім того, використання акредитивів сприяє оптимізації грошових потоків клієнтів банку та підвищенню якості банківського обслуговування. Отже, дослідження особливостей застосування та ефективності ведення банками операцій з акредитивами є актуальним як з теоретичної, так і з практичної точки зору.

Питання операцій банків з акредитивами досліджували такі вітчизняні науковці як Бурковська А.В., Павленко В.О., Скрипник М.І., Чкан І. О., Юдін О.Ю., а також зарубіжні Алві Ш., Демір Б., Ібрахім Ю., Саварі М.Ф., Чжан К., Чор Д. та інші. Незважаючи на те, що науковці пропонують достатній обсяг теоретичного матеріалу досліджень з цієї теми, вона залишається актуальною в умовах цифровізації та глобальної нестабільності світової економіки.

Метою кваліфікаційної роботи є поглиблення теоретико-методичних засад і практичних рекомендацій щодо операцій банків із акредитивами в обслуговуванні платіжного обороту клієнтів.

Відповідно меті дослідження були поставлені такі завдання:

– узагальнити теоретичні положення та окреслити роль та місце операцій банків із акредитивами в обслуговуванні платіжного обороту клієнтів;

- з’ясувати організаційні та нормативно-правові основи здійснення банками операцій із акредитивами;
- здійснити аналіз сучасного стану ринку безготівкових розрахунків в Україні та фінансово-господарської діяльності АТ «ПРАВЕКС БАНК» в 2023-2025 рр.;
- окреслити основні напрямки вдосконалення операцій банків із акредитивами в обслуговуванні платіжного обороту клієнтів.

Об’єктом кваліфікаційної роботи є операції банків із акредитивами.

Предметом дослідження є теоретико-методичні аспекти та практичні рекомендації щодо операцій банків із акредитивами в обслуговуванні платіжного обороту клієнтів.

Під час дослідження використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи, а саме: абстрактної логіки, декомпозиції, якісного аналізу – для критичного вивчення понять «безготівкові розрахунки», «платіжні інструменти», «акредитив»; статистичного та порівняльного аналізу, узагальнення, синтезу – для оцінювання сучасного стану ринку безготівкових розрахунків в Україні; метод статистичних порівнянь – для визначення стану та структури активів та пасивів АТ «ПРАВЕКС БАНК»; графічні та табличні методи – для наочного відображення фінансово-економічних показників діяльності банківської системи в Україні та результатів проведеного дослідження в окремому банку.

Інформаційну базу дослідження становили закони України, нормативно-правові акти, монографії, наукові статті стосовно розрахунків за акредитивами, інформаційні ресурси мережі Інтернет, наглядова статистика НБУ, звітність та фінансові документи АТ «ПРАВЕКС БАНК».

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, переліку джерел посилання та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 54 сторінки, які містять 18 таблиць та 13 рисунків. Перелік джерел посилання складається із 38 найменувань.

1 ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВ З АКРЕДИТИВАМИ

1.1 Економічна сутність, роль та місце операцій банків з акредитивами в обслуговуванні платіжного обороту клієнтів

В якості фінансових посередників на ринку банки на підставі банківської ліцензії, отриманої в НБУ мають виключне право надавати банківські послуги. Відповідно до Закону банківськими послугами є : «1) залучення коштів та банківських металів, що підлягають поверненню, від необмеженого кола осіб; 2) відкриття та ведення поточних (розрахункових, кореспондентських) рахунків клієнтів, у тому числі у банківських металах, та рахунків умовного зберігання (ескроу); 3) надання коштів та банківських металів у кредит за рахунок залучених у вклади (депозити), у тому числі на поточні рахунки, коштів та банківських металів від власного імені, на власних умовах та на власний ризик» [1]. Слід відмітити, що на законодавчому рівні закріплено, що «банківські послуги дозволяється надавати виключно банку» [1].

Саме друга з перерахованих типів банківських послуг і опосередковує обслуговування платіжного обороту клієнтів, тобто проведення між ними розрахункових операцій. Якщо потреба в кредиті може виникати у різних клієнтів із різною періодичністю, так як і бажання примножувати свої заощадження на банківському депозиті, то от потреба в розрахункових операціях в умовах сучасного рівня фінансової цифровізації та відповідно до вимог регулятора – НБУ – є практично щоденною. Операції з обслуговування платіжного обороту клієнтів є, без перебільшення, обличчям банку: зрозумілість умов, швидкість переказу, відсутність помилкових транзакцій, доступні тарифи за обслуговування – все це

індикатори, за якими клієнти обирають той чи інший банк для своїх поточних платежів. Особливо актуальними ці питання є для юридичних осіб, адже для діють суворі обмеження на розрахунки готівкою, як між собою, так і з фізичними особами, відповідно до постанови НБУ «Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні»: «суб'єкти господарювання мають право здійснювати розрахунки готівкою протягом одного дня за одним або кількома платіжними документами: 1) між собою – у розмірі до 10000 (десяти тисяч) гривень включно; 2) з фізичними особами – у розмірі до 50000 (п'ятдесяти тисяч) гривень включно» [2].

Решта платежів, понад встановлені граничні суми, мають проводитись за допомогою надавачів платіжних послуг через переказ коштів між рахунками платника та отримувача. Таким чином, банки як надавачі платіжних послуг забезпечують потребу своїх клієнтів у проведенні розрахунків у безготівковій формі відповідно до діючого законодавства та вимог регулятора. Завдяки цьому формується, функціонує та підтримується безготівковий платіжний оборот.

Загалом, платіжний оборот (англ. payment circulation) є по своїй суті процесом безперервного руху платіжних засобів, котрі обслуговують господарський оборот економічних суб'єктів.

В літературі, а саме в Енциклопедії банківської справи, можемо бачити таке визначення: «платіжний оборот – це сукупність усіх грошових платежів у яких гроші функціонують як засіб платежу, забезпечуючи погашення боргових зобов'язань, купівлю-продаж товарів, послуг та інші розрахунки.» [3].

В той же час більш широке поняття платіжного обороту дає Панова Л. «платіжний оборот включає в себе грошовий оборот, в якому гроші виконують функцію засобу платежу та використовуються для кінцевого погашення боргових зобов'язань. Платіжний оборот може здійснюватися шляхом використання будь-яких платіжних засобів, які суб'єкти господарювання приймають при розрахунках за господарські операції» [4].

Відповідно до існуючих форм грошей платіжний оборот є готівковим та безготівковим, причому обидві форми трансформуються, переходячи одна в одну. Наприклад, під час внесення готівки на рахунок, вона стає безготівковими коштами, а отже, і під час видачі грошей в касі кошти на рахунках перетворюються на готівку. Проте, як ми вже зазначили вище, для суб'єктів господарювання існують обмеження щодо сум готівкових операцій, що спричиняє появу та еволюцію різних форм безготівкових розрахунків.

Безготівкові розрахунки проводяться без участі готівки, тобто «при цьому виді розрахунків грошова маса акумулюється в банках, і створюються умови для контролю за їх цільовим використанням» [5].

Зібрані в таблиці 1.1 визначення дають більш-менша чітке уявлення про механізм проведення банками безготівкових розрахунків їх клієнтів. Бачимо, що базовою умовою є наявність в банку відкритого рахунку клієнта, по якому банк проводить списання чи зарахування коштів.

Таблиця 1.1 – Визначення поняття «безготівкові розрахунки»

Автор	Визначення, джерело
1	2
Законодавча база	
Цивільний кодекс України	«безготівкові розрахунки проводяться через банки та інші фінансові установи, де є відкриті відповідні рахунки, якщо інше не передбачено законом або не обумовлено видом безготівкових розрахунків» [6]
Закон України «Про платіжні послуги»	«Безготівкові розрахунки – перерахування коштів з рахунків платників на рахунки отримувачів, а також перерахування надавачами платіжних послуг коштів, внесених платниками готівкою, на рахунки отримувачів» [7]
Постанова НБУ «Про затвердження Інструкції про порядок відкриття та закриття рахунків користувачам надавачами платіжних послуг з обслуговування рахунків»	«Безготівкові розрахунки – перерахування певної суми коштів з рахунків платників на рахунки отримувачів коштів, а також перерахування банками за дорученням підприємств і фізичних осіб коштів, унесених ними готівкою в касу банку, на рахунки отримувачів коштів. Ці розрахунки проводяться банком на підставі розрахункових документів на паперових носіях чи в електронному вигляді» [8]

Кінець таблиці 1.1

1	2
Постанова НБУ «Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг»	«Безготівкові розрахунки – перерахування коштів із рахунків платників на рахунки отримувачів, а також перерахування надавачами платіжних послуг коштів, унесених платниками готівкою, на рахунки отримувачів» [9]
Наукова економічна література	
Щетинін А.І.	«що безготівкові розрахунки це: «організація розрахунків між учасниками суспільного виробництва, які здійснюються без використання готівки, шляхом перерахування коштів з одного розрахункового рахунку на інший» [10]
Головко В.І.	«безготівковими розрахунками є перерахування певної суми коштів з рахунків платників на рахунки одержувачів коштів, а також перерахування банками за дорученнями підприємств і фізичних осіб коштів, унесених ними готівкою в касу банку, на рахунки одержувачів коштів» [11]
Г.О. Партин, А.Г. Загородній	«безготівкові розрахунки – це платежі, які здійснюються шляхом списання коштів із банківського рахунку платника і зарахування їх на банківський рахунок одержувача» [12]
Скрипник М.І., Шевченко Л.В.	«безготівковими розрахунками називають грошові розрахунки шляхом записів по рахунках в банках, а саме: гроші списуються з рахунку платника і зараховуються на рахунок одержувача. Безготівкові розрахунки в господарстві організовані по певній системі, якою є сукупність принципів організації безготівкових розрахунків, вимог, що пред'являються до їх організації, визначених конкретними умовами господарювання, а також форм і способів розрахунків і пов'язаного з ними документообігу [13]
Коваленко Д.	«Безготівкові розрахунки є перерахуванням певної суми коштів з рахунків платників на рахунки одержувачів коштів, а також перерахуванням банками коштів за дорученням підприємств і фізичних осіб, внесених ними готівкою в касу банку, на рахунки отримувачів коштів. Ці розрахунки проводяться банком на підставі розрахункових документів на паперових носіях чи в електронному вигляді» [14]

Джерело: складено на основі [6-14]

Обслуговування платіжного обороту клієнтів являє собою це комплекс банківських дій та послуг задля переказу коштів, що включає: «розрахунково-касового обслуговування (РКО), відкриття рахунків (поточних, «Лоро», «Ностро»)

та проведення безготівкових і готівкових платежів , а також онлайн-банкінг, перекази, оплату рахунків та фінансовий моніторинг» [15].

На рисунку 1.1 відображено складові обслуговування платіжного обороту клієнтів.

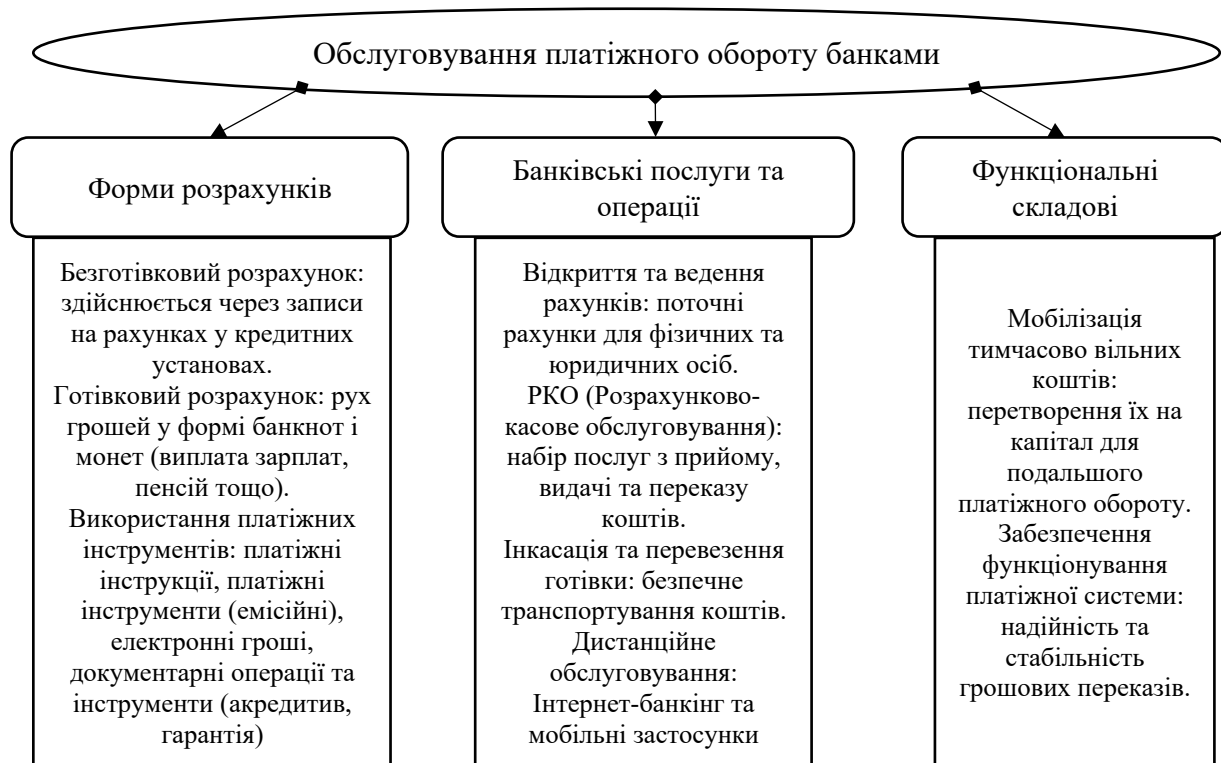

Рисунок 1.1 – Складові обслуговування платіжного обороту банками

В контексті нашого дослідження фокус уваги сконцентруємо на складовій «форма розрахунків», а саме – на формах безготівкових розрахунків. Статтею 51 Закону України «Про банки і банківську діяльність» регламентовано, що «безготівкові розрахунки проводяться на підставі розрахункових документів на паперових носіях або в електронному вигляді» [1].

До безпосередніх інструментів, що опосередковують здійснення безготівкових розрахунків, в Україні належать:

– платіжна інструкція – документ, за допомогою якого ініціюється платіжна операція переказу коштів з рахунку платника на рахунок отримувача;

– емісійний платіжний інструмент – інструмент, що технічно реалізований на певному носії, котрий вміщує дані для ініціювання платіжної операції, на умовах, що визначені договором з емітентом; зокрема, це платіжні картки та електронні платіжні засоби;

– електронні гроші – «одиниці вартості, що зберігаються в електронному вигляді, випущені емітентом електронних грошей для виконання платіжних операцій (у тому числі з використанням наперед оплачених платіжних карток багатоцільового використання), які приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж їх емітент, та є грошовим зобов'язанням такого емітента електронних грошей. Електронні гроші існують лише в безготівковій формі» [7];

– документарні операції та інструменти – такими документами є так звані «замінники» грошових коштів, а саме чеки, векселі, гарантії та акредитиви, загальні правила здійснення операцій з якими встановлюються відповідними Положеннями НБУ (рисунок 1.2).

Рисунок 1.2 – Види документарних операцій та документів для безготівкових розрахунків (складено на основі [16])

Загалом, платіжний інструмент – «це засіб певної форми на паперовому, електронному чи іншому виді носія інформації, використання якого ініціює переказ грошей з відповідного рахунка платника» [17].

Отже, в процесі обслуговування платіжного обороту своїх клієнтів банки використовують зазначені вище документарні інструменти для здійснення платіжних операцій (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2 – Порівняльна характеристика документарних операцій та інструментів

Характерна ознака	Види документарних операцій та інструментів			
	Чек	Вексель	Гарантія	Акредитив
1	2	3	4	5
Учасники	Чекодавець, банк, отримувач	Векселедавець, векселедержатель (іноді трасат)	Банк-гарант, принципал, бенефіціар	Банк-емітент, заявник (покупець), бенефіціар (продавець), іноді підтверджуючий банк
Гарантія платежу	Невисока (залежить від коштів на рахунку)	Залежить від платоспроможності боржника	Висока (забезпечена банком)	Дуже висока (банк контролює виконання умов)
Форма	Документ встановленої форми	Строго формалізований документ	Договір/зобов'язання банку	Банківська угода з чіткими умовами
Підстава для оплати	Пред'явлення чека	Настання строку платежу	Виконання умов гарантії	Надання документів, що підтверджують виконання контракту

Кінець таблиці 1.2

1	2	3	4	5
Сфера використання	Переважно внутрішні розрахунки	Комерційні кредити, відстрочка платежу	Забезпечення виконання зобов'язань	Міжнародна торгівля, великі угоди
Ризики для продавця	Високі	Середні	Низькі	Мінімальні
Складність оформлення	Низька	Середня	Середня	Висока
Вартість	Низька	Низька/середня	Комісія банку	Вища (банківські комісії)

Джерело: складено на основі [18-21]

Таким чином, чек як розрахунковий інструмент є простим, але менш надійним із значним ризиком несплати; вексель використовується як гнучкий інструмент кредитування, проте із прив'язкою до надійності боржника; свої гарантії банки надають в якості інструмента забезпечення платежу для клієнтів з високим рівнем довіри; і, нарешті, найбезпечнішим механізмом оплати для продавця, особливо у експортно-імпортній діяльності, є акредитив при всій його складності та високій вартості для клієнта.

Відмітимо, що такий інструмент часто застосовується, зокрема, і під час купівлі нерухомості. У подібних ситуаціях покупець не готовий перераховувати кошти до моменту оформлення права власності, тоді як продавець не погоджується передавати майно без підтвердження оплати. У цьому випадку сторони домовляються про використання акредитива: покупець вносить гроші на банківський рахунок, де вони тимчасово блокуються, а після підтвердження належного оформлення документів банк переказує кошти продавцю. Документарний акредитив дозволяє мінімізувати ризики шахрайства та забезпечує захист інтересів обох учасників угоди. Саме тому він широко використовується

при укладенні значних за сумою контрактів, у міжнародній торгівлі та при співпраці між партнерами, які ще не мають достатнього рівня довіри.

1.2 Порядок проведення, класифікація та законодавче регулювання операцій з акредитивами

Великі системні банки у сучасному глобалізованому світі обов'язково мають пул клієнтів, що займаються у експортно-імпортною тобто зовнішньоекономічною діяльністю. Саме для них актуальним є платежі за допомогою операцій з акредитивами, котрі використовують в розрахунках за матеріальні цінності та послуги між контрагентами з різних міст, країн та навіть материків. Характерною особливістю операцій з акредитивами є те, що по них рух грошових коштів передує рух матеріальних цінностей та послуг. Проведення операцій за акредитивом здійснюється виключно на базі документів, пред'явлення яких прописані в договорі акредитиву. Операції з акредитивами базуються на договірному праві, тобто умови та порядок здійснення розрахунків за ними прописуються в договорі між бенефіціаром – особою для котрої призначений платіж (постачальник, продавець) – та заявником акредитива – платник, котрий подав банку-емітенту заяву про відкриття акредитива. Ключова риса акредитива полягає в тому, що оплата проводиться не після фактичного отримання товару, а на підставі поданих документів, які підтверджують виконання умов договору. Завдяки цьому розрахунок стає зрозумілим, чітко регламентованим і підконтрольним для всіх сторін угоди.

Оскільки, операції з акредитивами проводяться виключно у банківській сфері, то до сторін-учасників застосовуються специфічні терміни. Короткий їх огляд наведено на рисунку 1.3.

Рисунок 1.3 – Сторони-учасники операції банками з акредитивами (складено на основі [22-24])

Акредитив є відокремленою від базового контракту угодою, платіж за якою здійснюється суто в безготівковій формі за допомогою переказу коштів з рахунку покупця на рахунок продавця.

Банківські установи, що залучені до проведення операцій за акредитивом, не є стороною відповідного контракту і не несуть жодних зобов'язань, пов'язаних із ним, навіть якщо в умовах акредитива містяться будь-які посилання на цей договір. Зобов'язання банку щодо здійснення платежу, проведення неогоціації чи виконання інших дій за акредитивом є автономними і не залежать від претензій

або заперечень заявника, що можуть виникати в межах його взаємовідносин із банком-емітентом чи бенефіціаром.

В узагальненому вигляді акредитив працює за схемою наведеною на рисунку 1.4.

Рисунок 1.4 – Порядок здійснення операції банків з акредитивами (складено на основі [22])

У процесі виконання акредитивних операцій учасники взаємодіють виключно з документами, на підставі яких здійснюється оплата, і не мають справи безпосередньо з товарами, послугами чи роботами, яких ці документи стосуються. Сторони, залучені до операцій з акредитивами, здійснюють обмін документами в електронній формі, зокрема через систему S.W.I.F.T., дотримуючись міжнародних

стандартів. Водночас вони можуть самостійно погоджувати процедури передавання та підтвердження таких документів на підставі договору з урахуванням норм законодавства України.

Отже, при використанні акредитивної форми розрахунків сторони фактично мають справу з двома угодами: базовим договором купівлі-продажу та окремою угодою щодо відкриття акредитива, яка визначає механізм здійснення платежу. Водночас слід враховувати, що під час проведення оплати вирішальне значення мають саме умови акредитива, а не положення основного контракту.

Сучасне банківництво у своїй практиці пропонує клієнтам різні види акредитивів, зі своїми особливостями та призначенням для конкретних ситуацій (таблиця 1.3).

Таблиця 1.3 – Порівняльна характеристика основних видів акредитивів

Вид	Англомовний термін	Особливості
1	2	3
Покритий акредитив	covered letter of credit	для здійснення платежів завчасно бронюються кошти платника в повній сумі на окремому рахунку в банку-емітенті або у виконуючому банку
Непокритий акредитив	unfunded letter of credit	оплата гарантується банком-емітентом за рахунок банківського кредиту в разі тимчасової нестачі коштів на рахунку платника
Переказний акредитив	transferable letter of credit	надає можливість бенефіціару передати право на отримання коштів третім особам. Такий інструмент зазвичай застосовується, коли продавець виступає посередником і спрямовує частину платежу своєму постачальнику
Револьверний (поділений) акредитив	revolving letter of credit	дозволяє багаторазове використання в межах одного договору. Його доцільно застосовувати при регулярних постачаннях товарів окремими партіями, щоб не відкривати новий акредитив для кожної поставки

Кінець таблиці 1.3

1	2	3
Резервний акредитив	standby letter of credit	виконує функцію банківської гарантії. У стандартній ситуації покупець розраховується звичайним способом, наприклад, за скан-копіями документів. Якщо ж оплата не відбувається, продавець має право скористатися акредитивом для отримання коштів. Таким чином, цей інструмент виступає як запасний механізм забезпечення виконання зобов'язань, подібний до гарантії виконання контракту (performance bond).
Безвідкличний акредитив	irrevocable letter of credit	який може бути анульований або умови якого можуть бути змінені лише за згодою на те бенефіціара, на користь якого він був відкритий
Відкличний акредитив	revocable letter of credit	може бути змінений або анульований банком-емітентом у будь-який час без попереднього повідомлення бенефіціара
Акредитив «на пред'явлення»	at sight	кошти виплачуються одразу після надання належних документів.
Акредитив з відстроченим платежем	deferred	оплата здійснюється через певний час після виконання умов акредитива. Такий підхід забезпечує більшу гнучкість у розрахунках, особливо в довгострокових контрактах.

Джерело: складено на основі [22-24]

Якщо використовувати певні класифікаційні критерії, то можна виділити такі види акредитивів:

- за способом використання – документарні та грошові;
- за способом повідомлення бенефіціара – прямо авізовані та попередньо авізовані;
- за валютою платежу – у національній валюті експортера, у національній валюті імпортера та у валюті третіх країн;

– за місцем та суб'єктом виконання – виконуються у країні імпортера банком-емітентом, виконуються у країні бенефіціара авізуючим чи підтверджуючим банком та виконуються за участю третьої сторони.

Загалом, в міжнародній практиці використання акредитивної форми для розрахунків між суб'єктами торговельної угоди регулюється Уніфікованими правилами і звичаями для документарних акредитивів (англ. Uniform Customs and Practice for Documentary Credits), розробленими Міжнародною торговельною палатою (англ. International Chamber of Commerce (ICC)), які наразі діють в редакції № 600 від 2007 року. Відмітимо, що перші UCP були прийняті ще у 1933 році, і до них приєднуються банки, котрі шляхом письмового повідомлення МТП підтверджують використання UCP в акредитивній практиці.

В Україні законодавче регулювання операцій банків з акредитивами базується на сукупності нормативно-правових актів, котрі врегульовують цивільні відносини, основні правила банківництва та правила безготівкових розрахунків.

До основних законодавчих актів належать:

– Цивільний кодекс України, глава 74 якого визначає: «загальні положення про акредитив, зобов'язання банку, види акредитивів (відкличний/безвідкличний) та порядок виконання» [6];

– Закон України «Про банки і банківську діяльність» [1], який регулює загальні засади функціонування банків та нагляд з боку НБУ.

НБУ розроблена низка нормативних актів, зокрема:

– «Положення про порядок здійснення банками операцій за акредитивами», яке встановлює «загальні правила щодо відкриття, авізування, супроводження, виконання та закриття документарних акредитивів та резервних акредитивів, що здійснюють банки для будь-яких фізичних чи юридичних осіб під час їх розрахунків у національній та іноземній валюті або для забезпечення виконання їх зобов'язань за договорами, оформленими відповідно до вимог законодавства

України або за документами, що мають силу договору та/або для власних потреб» [22];

– «Інструкція про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг», яка деталізує правила використання акредитивів у внутрішніх розрахунках [9];

– «Правила бухгалтерського обліку операцій з акредитивами в банках України», котрі «встановлюють основні вимоги щодо відображення в бухгалтерському обліку операцій з акредитивами в банках України» [25].

Ключовими аспектами регулювання операцій банків із акредитивами є, по-перше, їх безвідкличність, адже згідно із законодавством, акредитив зазвичай вважається таким, якщо інше не встановлено в його умовах; по-друге, їх документарний характер, адже банк працює виключно з документами, зобов'язання у банку виникає лише за умови подання документів, що відповідають умовам акредитива; по-третє, під час обслуговування контрактів по зовнішньо-економічній діяльності вітчизняні банки керуються «Уніфікованими правилами та звичаями для документарних акредитивів» (англ. Uniform Customs and Practice for Documentary Credits (UCP) [26].

Уніфіковані правила та звичаї для документарних акредитивів використовуються банками та комерційними партнерами більш ніж у 175 країнах як документ, що регламентує одну з найпоширеніших у світовій практиці форм міжнародних розрахунків – документарний акредитив. На операції, що здійснюються у формі документарного акредитива, припадає приблизно 11–15% світової торгівлі, що становить кілька трильйонів доларів щорічно [27].

2 АНАЛІТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВ З АКРЕДИТИВАМИ

2.1 Аналіз сучасного стану ринку безготівкових розрахунків в Україні та фінансово-господарської діяльності АТ «ПРАВЕКС БАНК» в 2023-2025 роках

Діяльність банківського сектору України протягом останніх трьох років зазнає суттєвого впливу чинників «force majeure». Динаміка чистого прибутку як основного результату діяльності банківської системи України у 2021–2025 роках подано на рисунку 2.1.

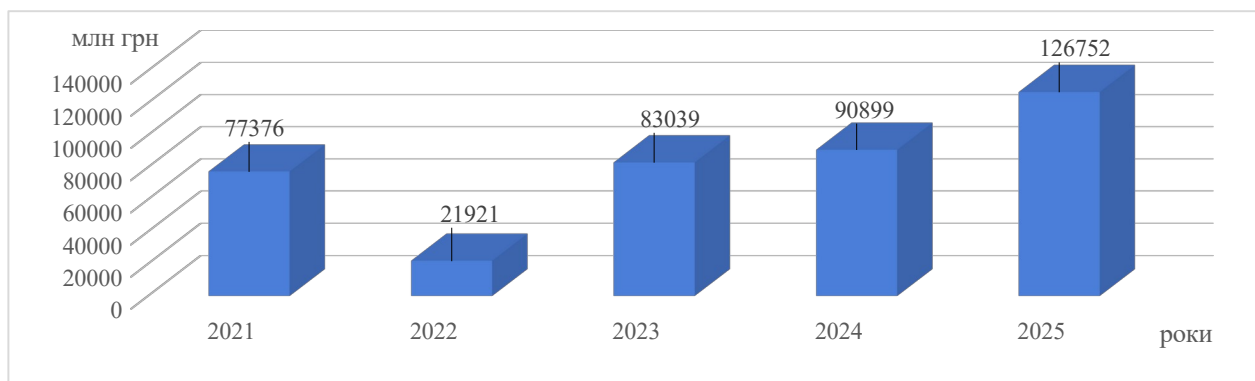

Рисунок 2.1 – Динаміка чистого прибутку банківської системи України у 2021-2025 роках (складено на основі [28])

Система, в цілому, після кризового 2022 року поступово адаптується і отримує прибуток, проте відбувається це завдяки виводу з ринку неплатоспроможних учасників, тобто кількість банків зменшується. Беручи до уваги посередницьку роль банків на фінансовому ринку, можна виокремити в якості важливого такий напрям їх діяльності як обслуговування платіжного обороту клієнтів. Ринок безготівкових розрахунків є складовою фінансової

системи, що включає всі операції з перерахування коштів між клієнтами без використання готівкових грошей. І банки відіграють ключову роль в його функціонуванні. НБУ заохочує перехід економіки країни до використання безготівкових платежів та сприяє вдосконаленню й розширенню платіжної інфраструктури. У 2023-25 рр., незважаючи на повномасштабну війну, більшість розрахункових операцій в Україні були безготівковими, бізнес і населення продовжують активно здійснювати як кредитові, так дебетові перекази.

В таблиці 2.1 наведено динаміку показників ринку платіжних послуг.

Таблиця 2.1 – Динаміка показників платіжних послуг в Україні у 2023-25 рр.

Показники	На 01.01.2024	На 01.01.2025	На 01.01.2026	Відхилення, (+/-)	
				2024/ 2023	2025/ 2024
Надавачі платіжних послуг, од.	64	63	63	-1	0
Кількість користувачів, млн осіб	82	84	87,3	+2	+3,3
- суб'єкти господарювання, млн осіб	3,3	3,4	3,5	+0,1	+0,1
з них ФОП, млн осіб	2,3	2,4	2,6	+0,1	+0,2
- фізичні особи, млн осіб	78,4	80,3	83,8	+1,9	+3,5
Кількість користувачів, що обслуговуються дистанційно:					
- суб'єкти господарювання, млн осіб	2,92	3,01	3,2	+0,09	+0,19
у %	89,15	89,85	91,79	+0,7	+1,94
- фізичні особи, млн осіб	62,29	66,51	70,8	+4,22	+4,29
у %	79,47	82,87	84,51	+3,4	+1,64
Кількість рахунків, млн од.	185	193	208,6	+8	+15,6
- суб'єкти господарювання, млн од.	7,1	7	7,2	-0,1	+0,2
поточні рахунки в нац.валюті, млн од.	4,9	5	5,1	+0,1	+0,1
поточні рахунки в іноз.валюті, млн од.	2	2	1,9	0	-0,1
вкладні рахунки, в нац.валюті, млн од.	0,162	0,15	0,15	-0,012	0
вкладні рахунки, в іноз.валюті, млн од.	0,014	0,014	0,012	0	-0,002
- фізичні особи, млн од.	178	186	201,4	+8	+15,4
поточні рахунки в нац.валюті, млн од.	140,3	151,8	167	+11,5	+15,2
поточні рахунки в іноз.валюті, млн од.	13,8	14,4	15,1	+0,6	+0,7
вкладні рахунки, в нац.валюті, млн од.	22,63	18,4	18,2	-4,23	-0,2
вкладні рахунки, в іноз.валюті, млн од.	1,25	1,116	1,1	-0,134	-0,016

Джерело : складено на основі [16]

Бачимо зворотну динаміку – кількість надавачів дещо зменшується, а користувачів, навпаки, значно зростає. Так, у 2025 році в Україні послуги з проведення платіжних операцій, що здійснюються за допомогою кредитового переказу та прямого дебетування, для населення і підприємств надавали 60 банківських установ, а також три небанківські фінансові компанії. Кількість же користувачів – в частині фізичних осіб – перевищує фактичне населення в 2-2,5 рази. Серед юридичних осіб 2/3 припадає на ФОП. Відповідно, робимо висновок, що економічно активне населення жваво користується платіжними послугами банківської системи та має по декілька рахунків в різних банках.

З розвитком телекомунікаційних послуг та доступністю зв'язку домінує на ринку дистанційне обслуговування як яскравий маркер цифрової ери економічної діяльності, адже 80-90% користувачів надають перевагу обслуговуються саме дистанційно. За видами рахунків у суб'єктів господарювання переважають поточні рахунки в національній валюті, в той же час частка поточних рахунків у іноземні валюті становить близько третини – 31,0% у 2023 р., 28,6% у 2024 р. та 29,2% у 2025. По фізичних особах також бачимо переважання поточних рахунків в національній валюті, проте частка поточних рахунків у іноземні валюті не досягає навіть десятої частини – 9,8% у 2023 р., 9,5% у 2024 р. та 9,0% у 2025. Відповідно, суб'єкти господарювання активніше ведуть експортно-імпорتنу діяльність для обслуговування платіжного обороту за якої їм і потрібні зазначені рахунки.

І навпаки, вкладні рахунки суб'єктів господарювання кількісно вимірюються у тисячах, а частка їх зменшується з 2,3% у 2023 р. до 2,1% у 2024 і такою ж залишається у 2025р. В той час як вкладні рахунки фізичних осіб, хоча і зменшились кількісно протягом дослідженого періоду на 4,43 млн од., становлять набагато більшу частку в порівнянні із структурою рахунків суб'єктів господарювання – 12,7% у 2023 р., 9,9% у 2024 р. та 9,0% у 2025. Таким чином, статистика свідчить про принципову потребу суб'єктів господарювання у розрахункових операціях зі значною часткою платежів в іноземній валюті, в той

час як фізичні особи надають перевагу національній із суттєвою часткою вкладних операцій.

Так, за 2025 рік «в межах України здійснено понад 3,1 млрд платіжних операцій, ініційованих із застосуванням кредитового трансферу та прямого дебету» [29]. Відмітимо, що кредитові перекази домінують: «із застосуванням кредитового трансферу було здійснено 3126,1 млн операцій на суму понад 48768,44 млрд грн; також здійснено 2,7 млн платіжних операцій, ініційованих із застосуванням прямого дебету, на суму 15,41 млрд грн» [29]. Найбільшу частку платіжних операцій у межах України, що були здійснені із використанням кредитового переказу, проведено з рахунків фізичних осіб. Їх кількість становила 2,5 млрд операцій, що дорівнює 80,14% від загального обсягу таких платежів. В той же час за загальною сумою переказів лідирували операції, виконані з рахунків суб'єктів господарювання. Їх обсяг склав 45423,93 млрд грн, що становить 93,14% від загальної суми відповідних платіжних операцій.

Далі проаналізуємо основні тренди та особливості операцій вітчизняних банків із документарними акредитивами, які впродовж 2023–2025 років залишаються одним із ключових інструментів надійного фінансування зовнішньоекономічних операцій в умовах воєнного стану. Зазначений механізм розрахунків забезпечує додаткові гарантії платежів як для імпортерів, так і для експортерів. Водночас НБУ здійснює активне регулювання даних операцій з метою контролю за рухом коштів та недопущення відпливу капіталу за кордон. Зокрема, у 2025 році встановлено такі максимальні терміни проведення розрахунків за документарними акредитивами: для більшості видів товарів вони становлять 180 календарних днів, тоді як для продукції аграрного сектору цей строк обмежено 120 днями. Попри наявні воєнні загрози, банківська система і надалі підтримує здійснення розрахунків за акредитивами. Саме цей інструмент часто використовується для оплати значних контрактів, оскільки він забезпечує

високий рівень надійності та гарантій виконання зобов'язань (таблиця 2.2 та рисунки 2.2 і 2.3).

Таблиця 2.2 – Динаміка операцій за документарними акредитивами банків України у 2023-25 рр.

Показники	2023	2024	2025	Абс.відхилення, (+/-)		Приріст, %	
				2024/ 2023	2025/ 2024	2024/ 2023	2025/ 2024
Надані акредитиви							
одиниць	629	824	1090	+195	+266	+31,0	+32,3
У %	100	100	100	0	0	0	0
млн грн	39 724,0	38 992,0	46 279,0	-732,0	+7287	-1,8	+18,7
У %	100	100	100	0	0	0	0
в національній валюті							
одиниць	67	84	98	+17	+14	+25,4	+16,7
У %	10,7	10,2	9,0	-0,5	-1,2	-4,3	-11,8
млн грн	1 152,9	1 354,0	2 008,0	+201,1	+654	+17,4	+48,3
У %	2,9	3,5	4,3	+0,6	+0,9	+19,6	+25,0
в іноземній валюті							
одиниць	562	740	992	+178	+252	+31,7	+34,1
У %	89,3	89,8	91,0	+0,5	+1,2	+0,5	+1,3
млн грн	38 571,1	37 638,0	44 271,0	-933,1	+6633	-2,4	+17,6
У %	97,1	96,5	95,7	-0,6	-0,9	-0,6	-0,9
Отримані акредитиви							
одиниць	309	270	219	-39	-51	-12,6	-18,9
У %	100	100	100	0	0	0	0
млн грн	7 011,2	7 414,2	5 757,0	+403,0	-1657,2	+5,7	-22,4
У %	100	100	100	0	0	0	0
в національній валюті							
одиниць	68	68	72	0	+4	0	+5,9
У %	22,0	25,2	32,9	+3,2	+7,7	+14,4	+30,5
млн грн	1 120,30	592,2	1 109,0	-528,1	+516,8	-47,1	+87,3
У %	16,0	8,0	19,3	-8,0	+11,3	-50,0	++141,2
в іноземній валюті							
одиниць	241	202	147	-39	-55	-16,2	-27,2
У %	78,0	74,8	67,1	-3,2	-7,7	-4,1	-10,3
млн грн	5 890,9	6 822,0	4 648,0	+931,1	-2174	+15,8	-31,9
У %	84,0	92,0	80,7	8,0	-11,3	+9,5	-12,3

Джерело : складено на основі [30-32]

Як бачимо з даних таблиці 2.2 протягом дослідженого періоду стрімко зростає як кількість, так і вартість – хоча не у настільки великих обсягах –

акредитивів наданих. В їх структурі домінують як кількісно, так і за вартістю, акредитиви надані саме в іноземній валюті. Так, у кількісному вимірі частка наданих акредитивів в іноземній валюті становила 89,3% у 2023 році, 89,8% у 2024 році та 91,0% у 2025 році. А у вартісному 97,1% у 2023 році, 96,5% у 2024 році та 95,7% у 2025 році.

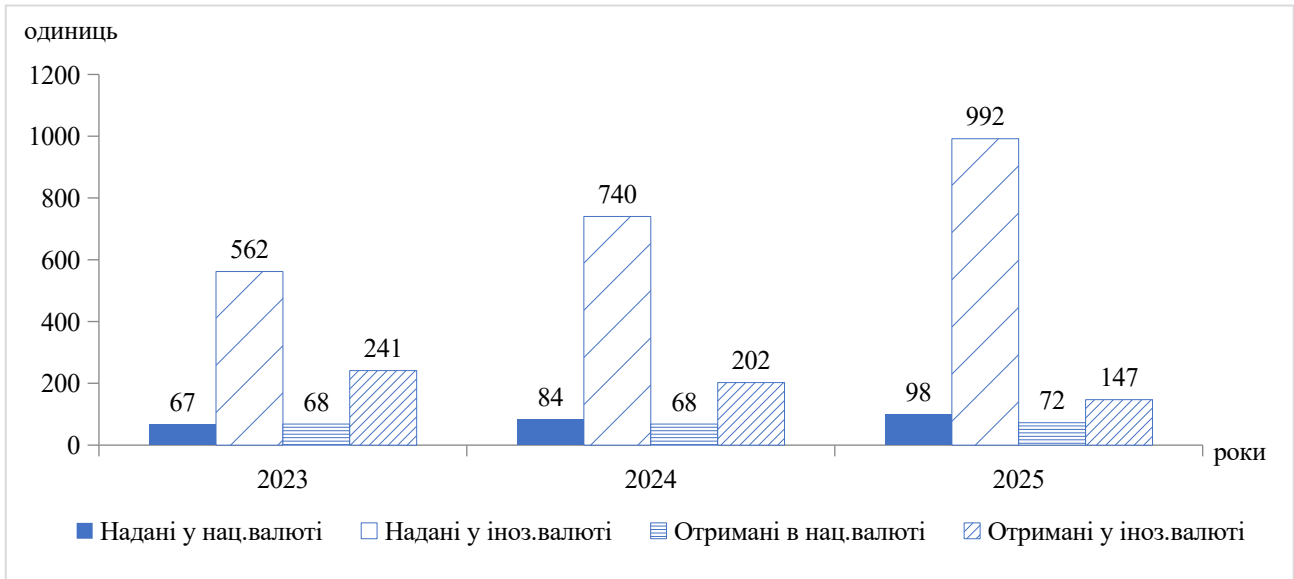

Рисунок 2.2 – Динаміка кількості акредитивів в розрізі валют у 2023-25 рр.

(складено на основі [30-32])

Динаміка акредитивів отриманих навпаки демонструє низхідну динаміку – кількість їх скоротилась у 2024 році на 12,6% та у 2025 році на 18,9%. В той же час у вартісному вимірі відбулись коливання: зростання вартості акредитивів отриманих у 2024 році на 5,7%, і скорочення у 2025 році на 22,4%.

В структурі акредитивів отриманих, так само як і по наданих, домінують ті, що отримані знову ж таки в іноземній валюті, хоча перевага тут трохи менша. Так, у кількісному вимірі частка отриманих акредитивів в іноземній валюті становила 78,0% у 2023 році, 74,8% у 2024 році та 67,1% у 2025 році. А у вартісному 84,0% у 2023 році, 96,0% у 2024 році та 80,7% у 2025 році.

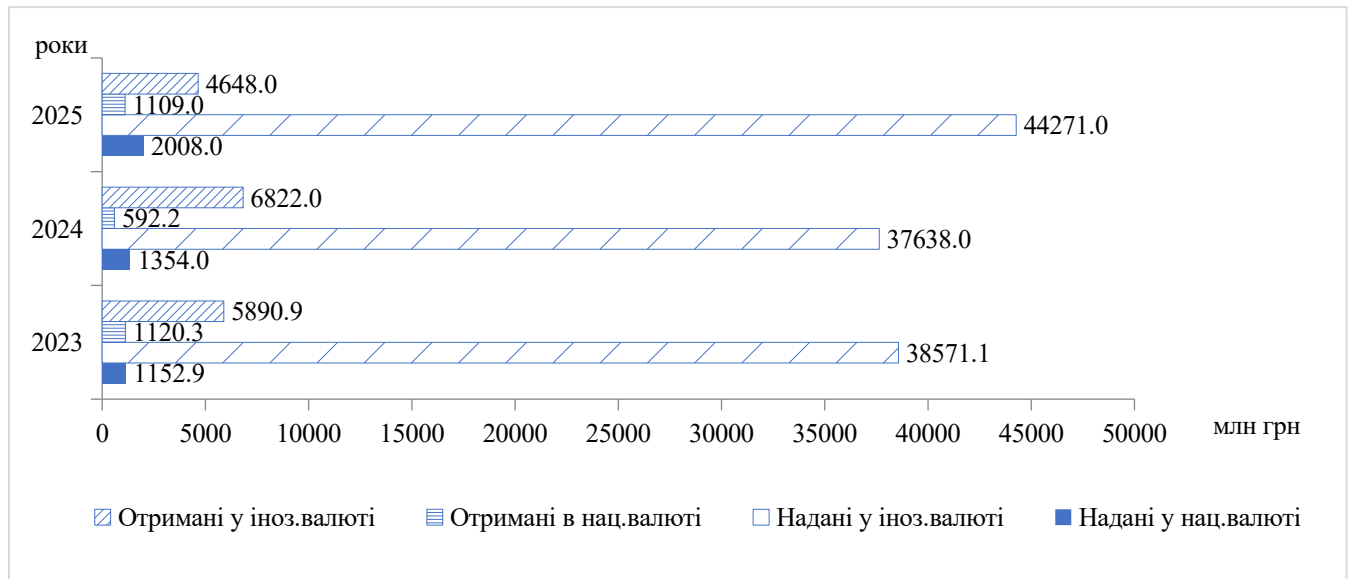

Рисунок 2.3 – Динаміка вартості акредитивів в розрізі валют у 2023-25 рр.

(складено на основі [30-32])

Якщо розглядати операції з акредитивами в розрізі груп банків (таблиця 2.3), то бачимо концентрацію їх в банках з державною часткою.

Таблиця 2.3 – Динаміка структури операцій за документарними акредитивами в розрізі груп банків України у 2023-25 рр.

Групи банків	Роки						Відхилення, (+/-)			
	2023		2024		2025		2024/2023		2025/2024	
	надані	отримані	надані	отримані	надані	отримані	надані	отримані	надані	отримані
в національній валюті										
з державною часткою	2,69	4,28	1,4	3,41	3,38	2,43	-1,29	-0,87	1,98	-0,98
іноземних банківських груп	0,08	4,71	0,85	2,21	0,67	4,17	0,77	-2,5	-0,18	1,96
з приватним капіталом	0,13	6,99	1,22	2,36	0,3	12,67	1,09	-4,63	-0,92	10,31
в іноземній валюті										
з державною часткою	50,48	56,32	48,93	63,5	58,6	34,38	-1,55	7,18	9,67	-29,12
іноземних банківських груп	43,17	11,59	38,42	5,48	25,86	24,13	-4,75	-6,11	-12,56	18,65

з приватним капіталом	3,45	16,11	9,18	23,04	11,19	22,22	5,73	6,93	2,01	-0,82
-----------------------	------	-------	------	-------	-------	-------	------	------	------	-------

Джерело : складено на основі [30-32]

Як бачимо у структурі операцій за документарними акредитивами в грошовому вимірі протягом всього періоду домінують акредитиви, як надані, так і отримані, банками з державною часткою. На підтвердження даного факту за даними НБУ, за станом на 01.09.2025 р. АТ «Ощадбанк» є лідером на ринку документарних операцій, адже має найбільший – понад 30 млрд грн – портфель, що включає акредитиви та гарантії, який збільшився у 10 разів, досягнувши показника у 21% ринку. Банк активно підтримує критичні галузі економіки – енергетику, торгівлю, ОПК України [33].

У 2023 році серед наданих документарних акредитивів в розрізі найбільш затребуваних галузей промисловості за КВЕД у національній валюті першість займають: оптова та роздрібна торгівля – 84% та добувна промисловість і розроблення кар’єрів – 4%. А от серед наданих документарних акредитивів в іноземній валюті домінує оптова та роздрібна торгівля – 75% та переробна промисловість – 9%. У 2024 році серед наданих документарних акредитивів в розрізі найбільш затребуваних галузей промисловості за КВЕД у національній валюті першість займають: переробна промисловість – 39% та добувна промисловість і розроблення кар’єрів – 26%. А от серед наданих документарних акредитивів в іноземній валюті домінує оптова та роздрібна торгівля – 81% та переробна промисловість – 11%. У 2025 році серед наданих документарних акредитивів в розрізі найбільш затребуваних галузей промисловості за КВЕД у національній валюті першість займають: добувна промисловість і розроблення кар’єрів – 39%. А от серед наданих документарних акредитивів в іноземній валюті домінує оптова та роздрібна торгівля – 79% та переробна промисловість – 6%.

Серед основних аспектів функціонування акредитивів у 2023-2025 роках можна виділити такі:

- в частині нормативної бази – здійснення операцій ґрунтується на положеннях УСР 600, а також чинних регуляторних актах НБУ;

- в частині фінансового контролю – у зв'язку з підвищеними ризиками воєнного часу банки посилюють перевірку джерел походження коштів і аналізують фінансову прозорість клієнтів;

- в частині оцінки стійкості банків – у 2025 році НБУ впроваджує оновлені підходи до аналізу стабільності банківської системи, що впливає на процедури обробки значних фінансових операцій;

- в частині імплементації ризик-орієнтованого підходу – зазначений підхід активно застосовується для виявлення потенційно сумнівних транзакцій і запобігання відмиванню коштів, особливо в міжнародних розрахунках.

Далі розглянемо здійснення операцій з акредитивами на рівні окремого банку.

АТ «ПРАВЕКС БАНК» працює на вітчизняному ринку з 1992 року, а починаючи з червня 2008 року усі 100% акцій банку були придбані групою Інтеза Санпаоло (Intesa Sanpaolo Group). Інтеза Санпаоло є провідною банківською групою Єврозони, і котра є лідером в Італії в усіх сферах банківського бізнесу, включаючи роздрібний, корпоративний та управління активами, а також присутня у всьому світі.

Основним стратегічним пріоритетом розвитку АТ «ПРАВЕКС БАНК» є його функціонування як універсальної фінансової установи, що забезпечує широкий спектр банківських послуг як для фізичних осіб, так і для бізнес-клієнтів. Протягом своєї діяльності банк здобув визнання в суспільстві та сформував репутацію надійної установи, завдяки чому бренд «ПРАВЕКС» асоціюється зі стабільністю та довірою. Маючи понад три десятиліття досвіду роботи на банківському ринку України, АТ «ПРАВЕКС БАНК» постійно підвищує рівень доступності та зручності своїх послуг для клієнтів і партнерів. Це проявляється як у дотриманні високих стандартів обслуговування, так і в розширенні

територіальної присутності. Такий результат досягається завдяки розгалуженій мережі дирекцій та відділень, розміщених по всій країні, що забезпечує максимальну близькість банківських сервісів до споживачів. Підрозділи банку функціонують як у Києві та області, так і в інших регіонах України.

Варто зазначити, що у 2024 році АТ «ПРАВЕКС БАНК» визнаний переможцем у номінації «Валютний банк для населення», а такій високій оцінці посприяв абсолютне зростання валютних депозитів населення у даному банку, що свідчить про довіру клієнтів.

Довгостроковий кредитний рейтинг на рівні uaAAA, присвоєний АТ «ПРАВЕКС БАНК» українським рейтинговим агентством «Стандарт-Рейтинг» 5 березня 2026 року, тобто кредитоспроможність банку визнана найвищою порівняно з іншими українськими позичальниками.

Отже, проведемо аналіз фінансово-господарської діяльності АТ «ПРАВЕКС БАНК» за 2023-2025 рр., базуючись на даних наглядової статистики НБУ [28].

У таблиці 2.4 подано основні показники діяльності банку у 2023-2025 роках.

Таблиця 2.4 – Динаміка показників діяльності АТ «ПРАВЕКС БАНК» за 2023-2025 рр.

Показники	Роки			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення	
	2023	2024	2025	2024/ 2023	2025/ 2024	2024/ 2023	2025/ 2024
Чисті активи, млн грн	10 963	12 128	16 675	1 165	4 547	10,63	37,49
Кредити надані, млн грн	2 026	2 235	2 094	208	-140	10,28	-6,27
Кошти клієнтів, млн. грн	9 124	9 478	14 047	354	4 569	3,88	48,20
Власний капітал, млн грн	1 052	2 008	2 059	956	52	90,84	2,57
Зобов'язання, млн грн	9 911	10 120	14 616	210	4 495	2,12	44,42
Чистий прибуток (збиток), млн грн	-93	-198	13	-105	211	113,39	-106,51
ROE, %	-8,83	-9,87	0,63	-1,04	10,50	11,82	-106,34

ROA, %	-0,85	-1,63	0,08	-0,79	1,71	92,89	-104,73
Мультиплікатор капіталу	10,42	6,04	8,10	-4,38	2,06	-42,03	34,05
Чистий процентний спред, %	6,84	5,50	4,74	-1,33	-0,76	-19,49	-13,87

Джерело : складено на основі [28]

Основні кількісні показники діяльності банку мають висхідну динаміку, тобто чисті активи, власний капітал, залучені кошти та надані кредити зростають. В той же час якісні, що розраховуються через чистий прибуток, мають від’ємне значення у 2023-2024 роках, оскільки в ці роки АТ «ПРАВЕКС БАНК» отримував збитки. Лише за результатами 2025 банк увійшов у прибуткову зону. Спадає також чистий процентний спред, що свідчить про незадовільну процентну політику банку.

Для ґрунтовного аналізу діяльності АТ «ПРАВЕКС БАНК» за три попередні роки побудуємо таблиці за даними річної фінансової звітності банку [28] (Додатки А, Б, В), де проаналізовано структуру та динаміку активів, власного капіталу та зобов’язань (таблиці 2.5 – 2.9).

Таблиця 2.5 – Динаміка активів АТ «ПРАВЕКС БАНК» за 2023-2025 рр.

Активи	Роки			Абсолютне відхилення, млн грн		Відносне відхилення, %	
	2023	2024	2025	2024/ 2023	2025/ 2024	2024/ 2023	2025/ 2024
1	2	3	4	5	6	7	8
Грошові кошти та їх еквіваленти	1 700	1 096	1 084	-604	-12	-35,5	-1,1
Кошти в інших банках	1 854	974	1 418	-880	+444	-47,5	+45,6
Кредити та заборгованість клієнтів	2 026	2 235	2 094	+209	-141	+10,3	-6,3
Кредити та заборгованість юридичних осіб	1 054	1 430	1 357	+376	-73	+35,7	-5,1
Кредити та заборгованість фізичних осіб	972	805	737	-167	-68	-17,2	-8,4

Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	2 014	5 248	6 670	+3 234	+1 422	+160,6	+27,1
у т.ч. що рефінансуються НБУ	1 225	3 567	4 516	+2 342	+949	+191,2	+26,6

Кінець таблиці 2.5

1	2	3	4	5	6	7	8
Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю	2 603	1 851	4 702	-752	+2 851	-28,9	+154,0
у т.ч. що рефінансуються НБУ	2 603	1 851	4 702	-752	+2 851	-28,9	+154,0
Інвестиційна нерухомість	5	9	8	+4	-1	+80,0	-11,1
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	0,029	0,029	0	0	0	0,0	-100,0
Основні засоби та нематеріальні активи	612	609	601	-3	-8	-0,5	-1,3
Інші фінансові активи	77	28	46	-49	+18	-63,6	+64,3
Інші активи	71	78	52	+7	-26	+9,9	-33,3
Чисті активи, усього	10 963	12 128	16 675	+1 165	+4 547	+10,6	+37,5

Джерело : складено на основі [28]

За даними таблиці 2.5 бачимо, що активи банку в цілому за досліджений період суттєво зросли: на 5 712 млн грн або на 52,11%. Динаміка активів банку наведена на рисунку 2.4.

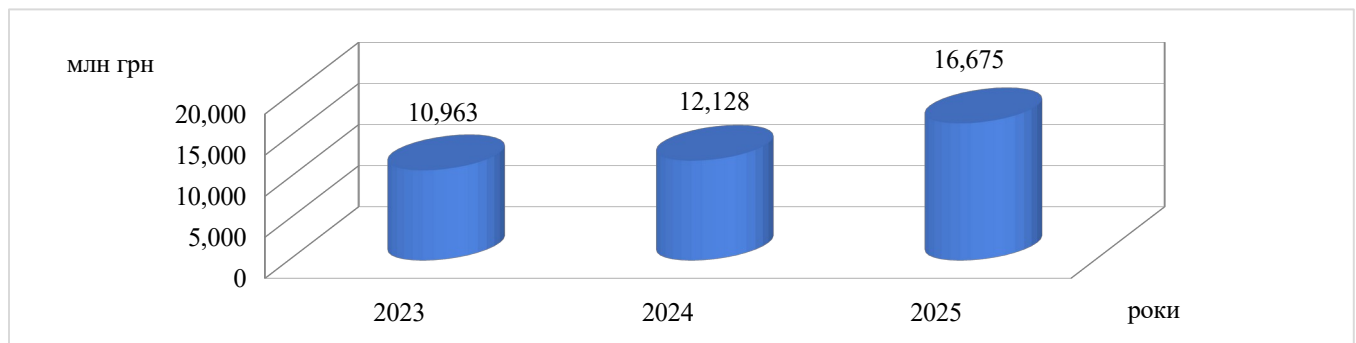

Рисунок 2.4 – Динаміка активів АТ «ПРАВЕКС БАНК» за 2023-2025 рр.

У 2024 році, незважаючи на сукупну тенденцію зростання підсумкової суми активів банку, серед статей були як ті що також зростали, так і ті, які скоротились. Скорочувались, наприклад, грошові кошти та їх еквіваленти (-35,5%), кошти в банках (-47,5%), кредити та заборгованість фізичних осіб (-17,2%), цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю (-28,9%), основні засоби та нематеріальні активи (-0,5%), а також інші фінансові активи (-63,6%). В той же час, зростали: кредити та заборгованість юридичних осіб (+35,7%), цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід (+160,6%), інвестиційна нерухомість (+80%), а також інші активи (+9,9%). У 2025 ж році загальна динаміка не змінилась, проте в середині активу статті демонстрували зміни. Так, скорочувались: грошові кошти та їх еквіваленти (-1,1%), кредити та заборгованість клієнтів, як юридичних (-5,1%), так і фізичних осіб (-8,4%), інвестиційна нерухомість (-11,1%), основні засоби та нематеріальні активи (-1,3%), а також інші активи (-33,3%). Зовсім зникла з балансу така стаття як «Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток». Вартість решти груп активів зростала у 2025 році, зокрема, кошти в інших банках (+45,6%), цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід (+27,1%), цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю (+154%), а також інші фінансові активи (+64,3%).

У структурі активів АТ «ПРАВЕКС БАНК» (таблиця 2.6) найбільшу частку займає портфель цінних паперів, зокрема, вони зросли з 42,12% у 2023 році до 58,53% у 2024 році та до 68,20% у 2025 році, тобто займають домінуючу позицію в активах банку. В середині даного портфеля на кінець дослідженого періоду перевага у питомій вазі перейшла до цінних паперів, що обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, їх частка склала 40% в чистих активах банку.

Питома вага кредитного портфеля скорочувалась протягом усіх років: з 18,5% у 2023 році до 18,4% у 2024 році та до лише 12,6% у 2025 році. Також

значно скоротилась частка як грошових коштів та їх еквівалентів: з 15,5% у 2023 році до 9,0% у 2024 році та до лише 6,5% у 2025 році, так і коштів в інших банках: з 16,9% у 2023 році до 8,0% у 2024 році та дещо зросла до 8,5% у 2025 році.

Таблиця 2.6 – Динаміка структури активів АТ «ПРАВЕКС БАНК» за 2023-2025 рр.

У відсотках

Активи	Частка в активах			Зміна в структурі	
	2023	2024	2025	2024/ 2023	2025/ 2024
Грошові кошти та їх еквіваленти	15,5	9,0	6,5	-6,5	-2,5
Кошти в інших банках	16,9	8,0	8,5	-8,9	+0,5
Кредити та заборгованість клієнтів	18,5	18,4	12,6	-0,1	-5,9
Кредити та заборгованість юридичних осіб	9,6	11,8	8,1	+2,2	-3,7
Кредити та заборгованість фізичних осіб	8,9	6,6	4,4	-2,2	-2,2
Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	18,4	43,3	40,0	+24,9	-3,3
у т.ч. що рефінансуються НБУ	11,2	29,4	27,1	+18,2	-2,3
Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю	23,7	15,3	28,2	-8,5	+12,9
у т.ч. що рефінансуються НБУ	23,7	15,3	28,2	-8,5	+12,9
Інвестиційна нерухомість	0,05	0,07	0,05	+0,03	-0,03
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	0,0003	0,0002	0	-0,0001	-0,0002
Основні засоби та нематеріальні активи	5,6	5,0	3,6	-0,6	-1,4
Інші фінансові активи	0,7	0,2	0,3	-0,5	+0,1
Інші активи	0,6	0,6	0,3	0	-0,3
Чисті активи, усього	100	100	100	0	0

Джерело : складено на основі [28]

Слід відмітити скорочення частки основних засобів та нематеріальних активів: з 5,6% у 2023 р. до 5,0% у 2024 р. та до 3,6% у 2025 р. Частки решти активів становлять менше одного відсотку в підсумку чистих активів банку.

Розглянемо динаміку зобов'язань та власного капіталу АТ «ПРАВЕКС БАНК», що є джерелами формування ресурсної бази банку для проведення ним активних операцій (таблиця 2.7). За даними таблиці 2.7 бачимо, що зобов'язання банку в цілому за досліджений період суттєво зросли: на 4 705 млн грн або на 47,47%.

Таблиця 2.7 – Динаміка зобов'язань АТ «ПРАВЕКС БАНК» за 2023-2025 рр.

Зобов'язання	Роки			Абсолютне відхилення, млн грн		Відносне відхилення, %	
	2023	2024	2025	2024/2023	2025/2024	2024/2023	2025/2024
Кошти банків	4	3	2	-1	-1	-25,0	-33,3
Кошти клієнтів	9 124	9 478	14 047	+354	+4569	+3,9	+48,2
у тому числі кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ	5 884	5 569	9 445	-315	+3876	-5,4	+69,6
у т.ч. кошти на вимогу	3 222	3 275	4 703	+53	+1428	+1,6	+43,6
у тому числі кошти фізичних осіб	3 240	3 909	4 602	+669	+693	+20,6	+17,7
у тому числі кошти на вимогу	1 984	2 037	2 308	+53	+271	+2,7	+13,3
Інші залучені кошти	432	373	297	-59	-76	-13,7	-20,4
Відстрочені податкові зобов'язання	68	71	83	+3	+12	+4,4	+16,9
Резерви за зобов'язаннями	7	10	2	+3	-8	+42,9	-80,0
Інші фінансові зобов'язання	91	33	41	-58	+8	-63,7	+24,2
Інші зобов'язання	185	152	143	-33	-9	-17,8	-5,9
Усього зобов'язань	9 911	10 120	14 616	+209	+4496	+2,1	+44,4

Джерело : складено на основі [28]

Динаміка зобов'язань банку подана на рисунку 2.5.

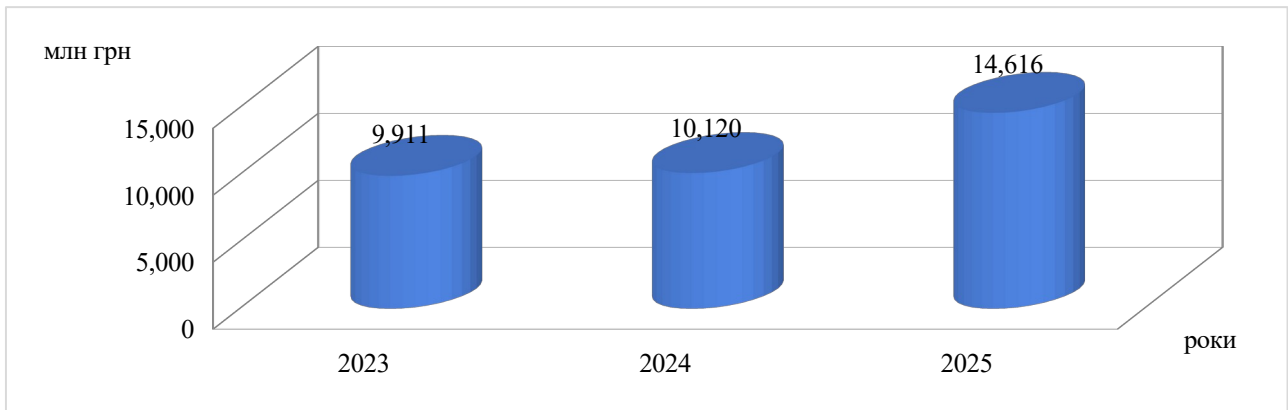

Рисунок 2.5 – Динаміка зобов'язань АТ «ПРАВЕКС БАНК» за 2023-2025 рр.

У структурі зобов'язань АТ «ПРАВЕКС БАНК» (таблиця 2.8 та рисунок 2.6) найбільшу частку займають кошти клієнтів (92-96%), серед яких домінують кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ (55-64%), тобто банк спеціалізується на обслуговуванні юридичних осіб. Кошти фізичних осіб становлять до третини усіх ресурсів банку, причому переважають серед них кошти на вимогу.

Скорочувались протягом усього періоду кошти банків: на 25% у 2024 році та на 33,3% у 2025 році. Скорочувались і інші залучені кошти: на 13,7% у 2024 році та на 20,4% у 2025 році, а також інші зобов'язання: на 17,8% у 2024 році та на 5,9% у 2025 році.

Таблиця 2.8 – Динаміка структури зобов'язань АТ «ПРАВЕКС БАНК» за 2023-2025 рр.

У відсотках

Зобов'язання	Частка в активах			Зміна в структурі	
	2023	2024	2025	2024/ 2023	2025/ 2024
Кошти банків	0,04	0,03	0,01	-0,01	-0,02
Кошти клієнтів	92,06	93,66	96,11	1,60	2,45
у тому числі кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ	59,37	55,03	64,62	-4,34	9,59

у т.ч. кошти на вимогу	32,51	32,36	32,18	-0,15	-0,18
у тому числі кошти фізичних осіб	32,69	38,63	31,49	5,94	-7,14
у тому числі кошти на вимогу	20,02	20,13	15,79	0,11	-4,34
Інші залучені кошти	4,36	3,69	2,03	-0,67	-1,65
Відстрочені податкові зобов'язання	0,69	0,70	0,57	0,02	-0,13
Резерви за зобов'язаннями	0,07	0,10	0,01	0,03	-0,09
Інші фінансові зобов'язання	0,92	0,33	0,28	-0,59	-0,05
Інші зобов'язання	1,87	1,50	0,98	-0,36	-0,52
Усього зобов'язань	100	100	100	0	0

Джерело : складено на основі [28]

Частки решти зобов'язань становлять менше одного відсотку в підсумку усіх зобов'язань банку.

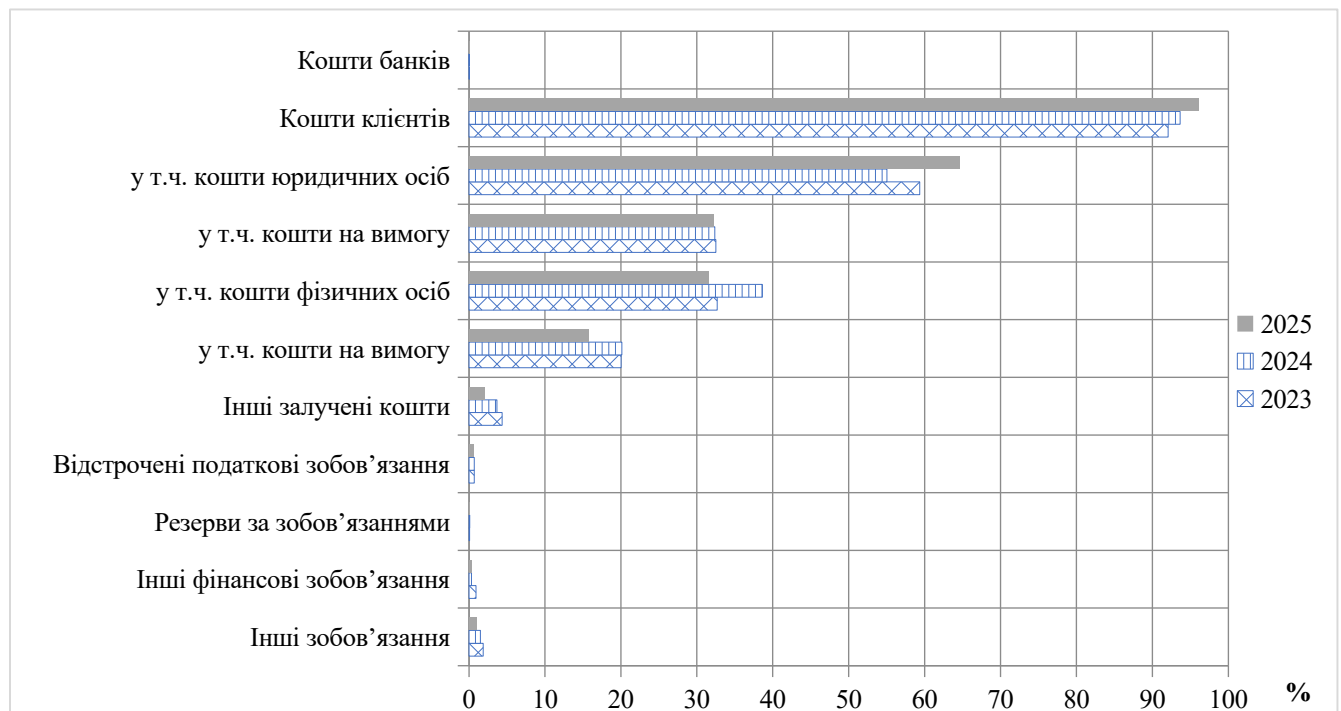

Рисунок 2.6 – Динаміка структури зобов'язань АТ «ПРАВЕКС БАНК» за 2023-2025 рр.

Далі розглянемо склад та структуру власного капіталу АТ «ПРАВЕКС БАНК» (таблиця 2.9 та рисунок 2.7).

Таблиця 2.9 – Динаміка власного капіталу АТ «ПРАВЕКС БАНК» за 2023-2025 рр.

Власний капітал	Роки			Абсолютне відхилення, млн грн		Відносне відхилення, %	
	2023	2024	2025	2024/2023	2025/2024	2024/2023	2025/2024
Статутний капітал	979	1 254	1 254	+275	0	+28,1	0
Емісійні різниці	4 600	5 425	5 425	+825	0	+17,9	0
Резервні та інші фонди банку	1	1	1	0	0	0	0
Резерви переоцінки	312	366	404	+54	+38	+17,3	+10,4
Непокритий збиток	(4 841)	(5 039)	(5 026)	+198	-13	+4,1	-0,3
Усього власного капіталу	1 052	2 008	2 059	+956	+51	+90,9	+2,5

Джерело : складено на основі [28]

За даними таблиці 2.9 бачимо, що власний капітал банку в цілому за досліджений період суттєво зріс: на 1 007 млн грн або +96%. Зазначене зростання обумовлене збільшенням у 2024 році як статутного капіталу, так і емісійних різниць, тобто власники банку провели докапіталізацію АТ «ПРАВЕКС БАНК». Негативним явищем є наявність суми непокритого збитку, котрий і так у 2023 році перевищував статутний капітал у майже 4 рази, а на кінець дослідженого періоду ще зріс на 185 млн грн або на 17,6%.

Динаміка структури власного капіталу банку подана на рисунку 2.7.

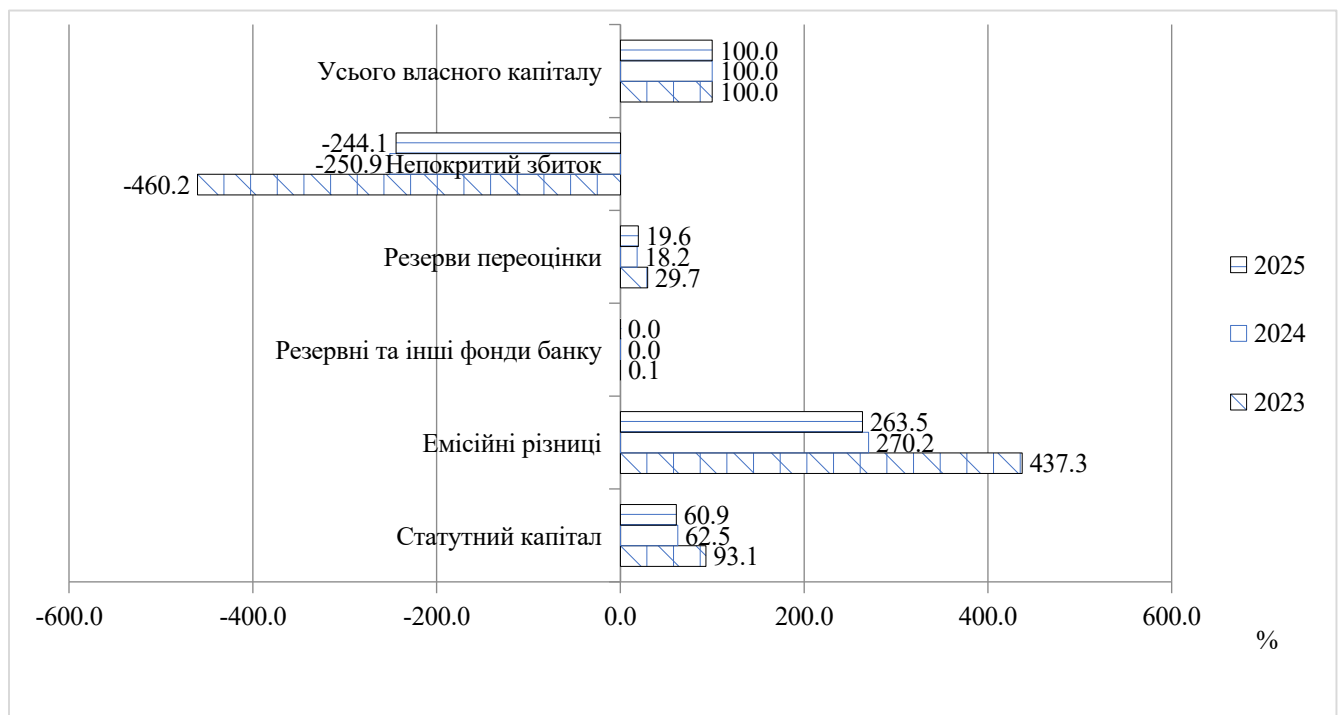

Рисунок 2.7 – Динаміка структури власного капіталу АТ «ПРАВЕКС БАНК» за 2023-2025 рр.

Відмітимо і зростання резервів переоцінки: на 17,3% у 2024 році та на 10,4% у 2025 році.

Оскільки відповідно до свого статуту АТ «ПРАВЕКС БАНК» має основною метою отримання прибутку, то розглянемо його фінансові результати протягом останніх трьох років (таблиця 2.10).

Таблиця 2.10 – Показники формування фінансових результатів АТ «ПРАВЕКС БАНК» за 2023-2025 рр.

Показник, тис.грн	Роки			Абсолютне відхилення, млн грн		Відносне відхилення, %	
	2023	2024	2025	2024/ 2023	2025/ 2024	2024/ 2023	2025/ 2024
Чистий процентний дохід	515	589	730	+74	+142	+14,4	+24,0
Чистий комісійний дохід	85	97	138	+12	+41	+14,7	+41,9
Торговий результат	63	18	29	-45	+11	-71,0	+57,9
Інші операційні доходи	7	7	11	0	+4	-4,6	+66,2
Всього доходів	673	728	918	+56	+190	+8,3	+26,1
Відрахування до резервів	(206)	(28)	(6)	+177	+22	-86,2	-79,2
Адміністративні та інші операційні витрати	965	960	916	-5	-44	-0,5	-4,6
Всього витрат	760	932	910	+172	-22	+22,7	-2,3
Прибуток/(збиток) до оподаткування	(87)	(203)	8	-117	+212	+134,1	-104,0
Витрати на податок на прибуток	6	(5)	(5)	-11	+1	-186,6	-10,1
Прибуток/(збиток) після оподаткування	(93)	(198)	13	-105	+211	+113,4	-106,5

Джерело : складено на основі [28]

Як бачимо з даних таблиці 2.10 чистий процентний та чистий комісійний дохід банку зросли у 2024 році на 14,4% та 14,7% відповідно, а в 2025 році зросли ще більшими темпами на 24,0% та 41,9% відповідно. Торговий результат банку

був додатним хоч і скоротився в цілому за період на 34 млн грн або на 54,23%. Загальна сума доходів банку стабільно зростала: на 8,3% у 2024 році та на 26,1% у 2025 році. Незважаючи на те, що відбулось суттєве повернення коштів, раніше зарезервованих під заборгованість за наданими кредитами клієнтам, адміністративні та інші операційні витрати АТ «ПРАВЕКС БАНК» були настільки великими, що у 2023-2024 роках фінансовий результат банку був від'ємним.

На рисунку 2.8 відображено динаміку чистого прибутку (збитку) АТ «ПРАВЕКС БАНК» у 2023-2025 роках протягом періоду, що був проаналізований.

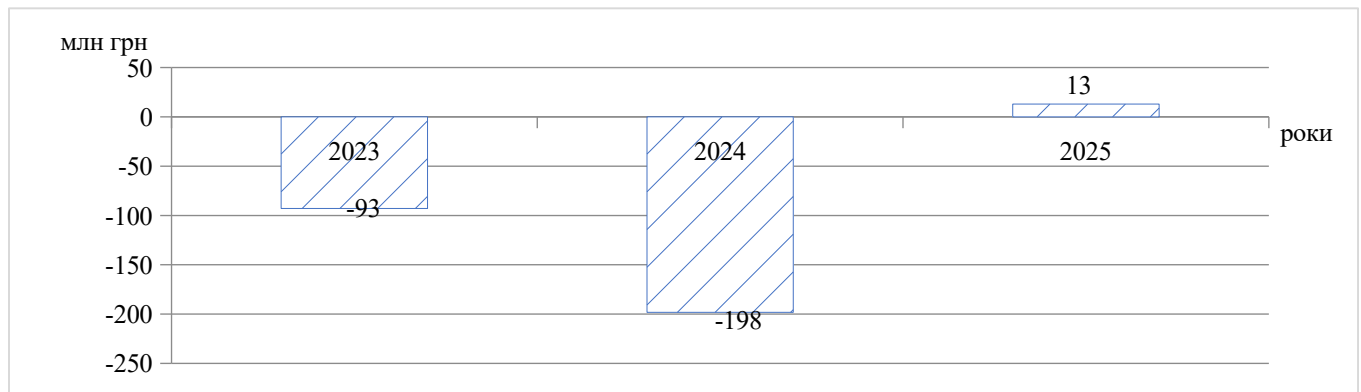

Рисунок 2.8 – Динаміка чистого прибутку (збитку) АТ «ПРАВЕКС БАНК» за 2023-2025 рр.

Як бачимо прибутковим АТ «ПРАВЕКС БАНК» був лише у 2025 р. Слід відмітити, що збитки попередніх двох років були на порядок більшими, а отже, фінансова ситуація із прибутковістю цього банку залишається дуже напруженою.

2.2 Напрями вдосконалення операцій банків із акредитивами на основі аналізу особливостей діяльності АТ «ПРАВЕКС БАНК» у 2023-2025 роках

Застосування акредитивної форми розрахунків в Україні супроводжується певними труднощами, що значною мірою зумовлено особливостями співпраці

вітчизняних банків з іноземними фінансовими установами. Банки інших держав, зокрема європейські та американські, нерідко демонструють обережне ставлення до української банківської системи, що ускладнює проведення таких операцій. У практиці українських підприємств переважно використовуються документарні акредитиви, особливо під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності з партнерами з Європи та США, оскільки це дає змогу забезпечити належне виконання контрактних умов. Водночас застосування документарних акредитивів є доцільним і при взаємодії з країнами, економічна ситуація в яких характеризується підвищеним рівнем ризику. Це сприяє мінімізації ймовірності невиконання зобов'язань та забезпечує гарантії своєчасного отримання коштів українськими експортерами відповідно до укладених угод.

Відповідно антикризової стратегії АТ «ПРАВЕКС БАНК» у 2025 році відбулась практична реалізація трансформаційних рішень, що були спрямовані на стабілізацію діяльності та підвищення операційної ефективності, в результаті чого як ми побачили з проведеного у попередньому пункті кваліфікаційної роботи аналізу АТ «ПРАВЕКС БАНК» увійшов у зону прибутковості та покращив основні свої показники. Основний акцент було зроблено на зміцненні надійної ресурсної бази, розширенні депозитних програм і посиленні діяльності казначейства шляхом активного застосування інструментів фінансового ринку.

«Паралельно Банк впроваджував оновлені кредитні продукти, зокрема у сегменті іпотечного та споживчого кредитування, та зосереджувався на розвитку транзакційних продуктів і сервісів» [34]. Транзакційні сервіси та продукти являють собою сукупність фінансових рішень, послуг і автоматизованих механізмів, які забезпечують оперативний, надійний і ефективний обмін ресурсами (зокрема коштами та інформацією) між учасниками, тобто саме сюди належать операції із акредитивами в процесі обслуговування транскордонних торгових операцій клієнтів банку.

АТ «ПРАВЕКС БАНК», як вже зазначалось, є частиною міжнародної банківської групи INTESA SANPAOLO, а отже клієнти даного банку мають певні переваги в проведенні міжнародних розрахунків в мережі цієї банківської групи. АТ «ПРАВЕКС БАНК» надає клієнтам як базові, так і індивідуалізовані фінансові рішення та сервіси, що орієнтовані на задоволення їхніх потреб у сфері управління внутрішніми й міжнародними платежами та грошовими потоками. Банк має високий кредитний рейтинг на рівні uaAAA та активно працює з валютними операціями, навіть отримав нагороду в рейтингу «Банки Року – 2024».

АТ «ПРАВЕКС БАНК» пропонує своїм клієнтам здійснення усіх основних видів документарних операцій, що застосовуються у сучасному банківництві, а саме: документарні акредитиви (експортні та імпортні), банківські гарантії (резервні акредитиви) та документарне інкасо.

Можна виокремити наступні вигоди акредитивної форми розрахунків в АТ «ПРАВЕКС БАНК», правовою основою проведення яких є «Уніфіковані правила та звичаї для документарних акредитивів» [26]:

- акредитив дозволяє замінити попередню оплату розрахунком після фактичного виконання зобов'язань – бенефіціара отримує від АТ «ПРАВЕКС БАНК» надійний платіжний інструмент, що гарантує оплату, завдяки чому можна безпечно розпочинати виробництво чи постачання товару;

- банк здійснює оплату виключно за умови повного дотримання вимог акредитиву, включаючи надання всіх необхідних відвантажувальних документів – це мінімізує ризик не відвантаження товару та значно знижує ймовірність отримання продукції неналежної якості;

- до моменту виконання платежу акредитив не підпадає під валютний контроль, що дозволяє здійснювати постачання товарів у строки, які можуть перевищувати 120 днів з дати його відкриття.

В таблиці 2.11 наведено тарифи за окремими документарними акредитивами з метою ілюстрації цінової політики АТ «ПРАВЕКС БАНК».

Таблиця 2.11 – Тарифи за документарними операціями з акредитивами АТ «ПРАВЕКС БАНК»

Найменування послуги	Тариф по операціям	
	в іноземній валюті, EUR	в національній валюті, грн
1	2	3
Експортні акредитиви		
Попереднє авізування акредитива	30	50
Перевірка документів, що надані для одержання платежу по акредитиву	0,2% від суми пакету, мін. 75, макс. 1000	0,2% від суми пакету, мін. 500, макс. 4000

Кінець таблиці 2.11

1	2	3
Підтвердження акредитива з грошовим покриттям в АТ «ПРАВЕКС БАНК»	мін. 300	мін 10000
Виконання операцій за експортним акредитивом: переказ акредитива	0,2% від суми переказу, мін 100	0,2% від суми переказу, мін 500
Обробка документів з метою відправки (за кожен пакет)	100 EUR (для віддалених країн), 50 EUR (окрім віддалених країн), 100 грн (по Україні)	
Розшук (запит) по акредитиву за зверненням (запитом) клієнта	30	150
Проведення розрахунків за акредитивом, підтвердженим в АТ «ПРАВЕКС БАНК», за рахунок власних коштів банку	вартість фондування + 2% річних	у розмірі облікової ставки НБУ
Імпортні акредитиви		
Попереднє авізування акредитива	30	50
Відкриття покритого акредитиву або внесення змін в частині збільшення суми покритого акредитиву	0,2% від суми, мін. 100, макс.1000	0,2% від суми, мін. 800, макс.3000
Зміна інших умов акредитиву	70	300
Перевірка документів	0,2% від суми, мін. 100, макс.1000	0,2% від суми, мін. 250., макс.4000
Виконання платежу по акредитиву	0,1% від суми, мін. 20, макс. 250	-
Обробка документів (за кожен пакет)з метою відправки	100 EUR (для віддалених країн), 50 EUR (окрім віддалених країн), 100 грн (по Україні)	
Переказ акредитива	0,2% від суми,	0,2% від суми,

	мін. 100	мін. 500
--	----------	----------

Джерело: складено на основі [35]

Відмітимо, що всі комісії за документарними операціями в іноземній валюті нараховуються та сплачуються в національній валюті за офіційним курсом НБУ. «Інші країни окрім віддалених» – це країни ЄС, колишні радянські республіки, решта країн Європи та наближені острови, наприклад, Гернсі, Джерсі, Канарські та Фарерські острови. До категорії «віддалених країн» банк відносить, наприклад, Канаду, США; Індію, Китай, ОАЕ, Сінгапур, Японію, Ізраїль, Індонезію, Ємен, Йорданія, Марокко та інші згідно своїх Тарифів [35], переважно це ті, що географічно розташовані поза межами Європи.

Банківська гарантія (резервний акредитив як її різновид) є механізмом забезпечення виконання договірних зобов'язань між сторонами. В її межах АТ «ПРАВЕКС БАНК», як банк-гарант, бере на себе фінансове зобов'язання перед бенефіціаром здійснити платіж замість принципала у разі, якщо останній повністю або частково не виконає своїх обов'язків.

Гарантії, які АТ «ПРАВЕКС БАНК» може надати на запит клієнта, наведені в таблиці 2.12.

Таблиця 2.12 – Гарантійні послуги, що пропонує АТ «ПРАВЕКС БАНК»

Вид гарантії	Міжнародна назва	Умови
тендерні гарантії	bid bond	для компаній-клієнтів, що беруть участь у закупівлях через тендерні процедури, і забезпечують виконання ними умов поданої тендерної пропозиції
гарантії повернення авансового платежу	advanced payment guarantee	використовуються клієнтами при встановленні співпраці з новими контрагентами та гарантують відшкодування попередньо сплачених коштів покупцю у разі невиконання продавцем своїх договірних зобов'язань

гарантія платежу	payment guarantee	АТ «ПРАВЕКС БАНК» забезпечує належне здійснення розрахунків за укладеним договором
гарантія забезпечення кредиту	retention money bond	передбачають зобов'язання щодо відшкодування суми кредиту та/або нарахованих відсотків кредиторі і можуть використовуватися як форма забезпечення при отриманні банківського фінансування

Джерело: складено на основі [35]

З метою ілюстрації цінової політики АТ «ПРАВЕКС БАНК» в частині надання ним гарантійних послуг в таблиці 2.13 наведено тарифи за окремими такими пропозиціями.

Таблиця 2.13 – Тарифи за банківськими гарантіями / резервними акредитивами АТ «ПРАВЕКС БАНК»

Найменування послуги	Тариф по операціям	
	в іноземній валюті, EUR	в національній валюті, грн
Гарантії/резервні акредитиви, отримані банком		
Авізування бенефіціару	0,15% від суми, мін. 50, макс 500	0,15% від суми, мін. 300, макс. 4000
Анулювання	30	250
Виконання операцій за авізованими гарантіями	0,1% від суми, мін. 50, макс. 500	0,1% від суми, мін. 250, макс. 4000
Перевірка та підтвердження відповідності підписів клієнта на вимозі	10	250
Обробка документів з метою подальшого надсилання	100 EUR (для віддалених країн), 50 EUR (окрім віддалених країн), 100 грн (по Україні)	
Авізування змін умов, повідомлень про анулювання, супровідних повідомлень іншим банкам	50 (за кожне повідомлення)	300 (за кожне повідомлення)
Гарантії/резервні акредитиви, надані банком		
Надання гарантії (контргарантії, резервного акредитиву)	мін. 100	мін. 800
Надання гарантії під контргарантію	згідно з рішенням	згідно з рішенням

банку групи Інтеза Санпаоло	уповноваженого органу банку	уповноваженого органу банку
Виконання операцій: перевірка вимоги	0,1% від суми, мін. 50, макс 200	0,1% від суми, мін. 300, макс. 4000
Здійснення платежу	80	100
Дострокове припинення дії	50	200
Обробка документів з метою відправки	100 EUR (для віддалених країн), 50 EUR (окрім віддалених країн), 100 грн (по Україні)	

Джерело: складено на основі [35]

Правовими підставами для здійснення АТ «ПРАВЕКС БАНК» гарантійних послуг є Уніфіковані правила для гарантій за вимогою [26], міжнародна практика по резервним акредитивам ISP98 та норми чинного законодавства.

Документарне інкасо являє собою банківську посередницьку операцію, в межах якої фінансові та/або комерційні документи передаються через банк з метою отримання платежу експортером за поставлений товар. До основних переваг цього інструменту належать відносно невисока вартість обслуговування та зручність у застосуванні. З метою ілюстрації цінової політики АТ «ПРАВЕКС БАНК» в частині надання послуг документарного інкасо в таблиці 2.14 наведено тарифи за окремими такими пропозиціями.

Таблиця 2.14 – Тарифи за документарними інкасо АТ «ПРАВЕКС БАНК»

Найменування послуги	Тариф по операціям в іноземній валюті, EUR
Оформлення інкасового доручення за експортним інкасо	0,15% від суми, мін. 100, макс. 500
Зміна умов інкасового доручення	50
Проведення розрахунків із застосуванням імпортного документарного інкасо	0,15% від суми, мін. 50, макс. 500
Обробка документів за експортним інкасо або повернення несплачених документів за імпортним інкасо	100 (для віддалених країн), 50 (окрім віддалених країн)

Джерело: складено на основі [35]

Водночас слід враховувати, що інкасо не передбачає гарантії оплати постачальнику під час відвантаження товарів чи надання послуг. Правовою основою застосування документарного інкасо є Уніфіковані правила по інкасо [26], розроблені Міжнародною торговою палатою, а також чинне законодавство.

Відмітимо, що за правилами АТ «ПРАВЕКС БАНК» всі комісії з клієнта утримуються шляхом списання коштів відповідно договору банківського рахунку або ж клієнт може оплатити комісії до моменту надання послуги, якщо так передбачене договором. В разі анулювання вже сплачені комісії не повертаються.

Аналіз тарифів АТ «ПРАВЕКС БАНК» за документарними операціями з акредитивами, гарантіями та інкасо свідчить, що використання акредитивів юридичними особами для розрахунків вимагає значного залучення коштів, оскільки їх обслуговування та виконання вимагає залучення додаткового капіталу.

Відсутність відкритої статистики, що пов'язана із комерційною таємницею клієнтів банку іноземної банківської групи, не дає змоги провести детальний кількісний аналіз. Проте з огляду на обсяг активів АТ «ПРАВЕКС БАНК», а саме 10-16 млрд грн у досліджуваній період, він належить до групи середніх банків вітчизняної банківської системи, а у таких банків частка документарних операцій є незначною порівняно з кредитними та валютними операціями і орієнтована переважно на окремих корпоративних клієнтів. У більшості випадків такі операції мають епізодичний або контрактний характер, а не масове застосування. Для таких установ характерна обмежена, але наявна участь у фінансуванні міжнародної торгівлі.

Порівняно з системно важливими банками України, які активно працюють у сфері торговельного фінансування та обслуговують великий експортно-імпорتنний бізнес, роль АТ «ПРАВЕКС БАНК» у цьому сегменті можна оцінити як нішеву. Водночас участь банку у міжнародній фінансовій групі створює додаткові

можливості для проведення акредитивних операцій, зокрема у частині кореспондентських відносин та підтвердження акредитивів іноземними банками. Це підвищує його привабливість для клієнтів, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність.

Для більш об'єктивної оцінки ролі АТ «ПРАВЕКС БАНК» у сфері документарних акредитивів доцільно здійснити порівняння з провідними банками України, які активно працюють у сегменті торговельного фінансування, зокрема з АТ «Ощадбанк», АТ «Укрексімбанк» та АТ «Райффайзен Банк» (таблиця 2.15).

Таблиця 2.15 – Порівняльна характеристика діяльності банків у сфері документарних акредитивів

Критерії	Банки для порівняння			
	АТ «Укрексімбанк»	АТ «Ощадбанк»	АТ «Райффайзен Банк»	АТ «ПРАВЕКС БАНК»
Роль у торговельному фінансуванні	Провідний спеціалізований банк	Один із лідерів ринку	Активний міжнародний гравець	Нішевий учасник
Масштаб операцій з акредитивами	Високий	Високий	Середній–високий	Низький–помірний
Основні клієнти	Експортери, імпортери, великі корпорації	Державні та великі корпоративні клієнти	Середній і великий бізнес, міжнародні компанії	Окремі корпоративні клієнти
Міжнародна інтеграція	Висока (державні програми, МФО)	Висока	Дуже висока (іноземний капітал)	Висока (через банківську групу)
Використання акредитивів	Ключовий інструмент	Широко використовується	Важливий продукт	Додатковий інструмент
Публічність даних	Частково розкривається	Частково розкривається	Частково розкривається	Практично відсутня

Джерело: складено на основі [35-38]

Отже, порівняльний аналіз свідчить про суттєву диференціацію ролі банків України у сфері документарних акредитивів. Провідні позиції займають банки з державною участю та спеціалізовані установи, зокрема АТ «Укресімбанк», для якого обслуговування зовнішньоекономічної діяльності є ключовим напрямом. Високий рівень активності також демонструє АТ «Ощадбанк», що обслуговує значні обсяги корпоративного сектору. АТ «Райффайзен Банк» вирізняється високим рівнем інтеграції у міжнародні фінансові ринки та стабільним використанням інструментів торговельного фінансування, зокрема документарних акредитивів, у роботі з бізнес-клієнтами.

На цьому фоні АТ «ПРАВЕКС БАНК» займає більш обмежену позицію. Його діяльність у сфері акредитивів має допоміжний характер і не є домінуючим напрямом. Водночас банк має необхідну інфраструктуру та міжнародну підтримку для здійснення таких операцій, що створює потенціал для подальшого розвитку цього сегмента. Отже, документарні акредитиви в АТ «ПРАВЕКС БАНК» використовуються переважно як нішевий інструмент обслуговування клієнтів, тоді як у провідних банках України вони виступають одним із ключових механізмів фінансування міжнародної торгівлі.

Цифрові інновації значно змінюють підходи банківських установ до обслуговування платіжного обороту, стимулюючи нові підходи до використання, зберігання та обігу платіжних документів. Так, з 2018 року у Україні завдяки співпраці НБУ та МТП реалізується ініціатива під назвою «Paperless», яка спрямована на максимально можливе скорочення використання паперових носіїв у процесі обслуговування клієнтів банків, зокрема під час здійснення платіжних операцій та ведення документації.

За результатами проведених в роботі досліджень пропонуємо такі пріоритетні напрямки вдосконалення операцій банків із акредитивами (рисунок 2.9).

Основні напрями вдосконалення здійснення банками операцій з акредитивами, узагальнені на основі праць українських і зарубіжних науковців, що охоплюють як технологічні, так і організаційно-правові аспекти, передусім цифровізацію операцій за акредитивами та зменшення формальних процедур, включають також і також гармонізація національної нормативної бази з міжнародними стандартами – зокрема правилами UCP – що забезпечує більшу прозорість і передбачуваність розрахунків.

Рисунок 2.9 – Напрями вдосконалення операцій банків із акредитивами

Підбиваючи підсумки зазначимо, що вжиття запропонованих заходів, призведе до збільшення платіжного обороту клієнтів АТ «ПРАВЕКС БАНК» за цим видом безготівкових розрахунків, а це свою сприятиме підвищенню ефективності діяльності банківської установи в цілому.

ВИСНОВКИ

Відповідно до визначеної мети у процесі дослідження було обґрунтовано теоретико-методичні, організаційні та нормативно-правові основи проведення банками операцій із акредитивами в обслуговуванні платіжного обороту клієнтів.

У першому розділі кваліфікаційної роботи проведено аналіз поглядів вчених-економістів на поняття «безготівкові розрахунки», «акредитиви» та на цій основі окреслено роль та місце операцій банків із акредитивами в обслуговуванні платіжного обороту клієнтів. Базовою умовою таких розрахунків є наявність в банку відкритого рахунку клієнта, по якому банк проводить списання чи зарахування коштів, а в процесі обслуговування платіжного обороту своїх клієнтів банки використовують документарні інструменти, зокрема і акредитиви, котрі є найбезпечнішим механізмом оплати для продавця, особливо у експортно-імпорتنій діяльності, при всій їх складності та високій вартості для клієнта.

Визначено, що операції з акредитивами базуються на договірному праві, тобто умови та порядок здійснення розрахунків за ними прописуються в договорі. Охарактеризовані сторони-учасники та порядок проведення операцій банками з акредитивами та висвітлено, що у процесі виконання акредитивних операцій учасники взаємодіють виключно з документами, на підставі яких здійснюється оплата, і не мають справи безпосередньо з товарами, послугами чи роботами, яких ці документи стосуються. Проаналізована та узагальнена класифікація типів акредитивів підтверджує, що у сучасному банківництві для різних особливостей торговельних угод клієнти можуть обрати саме той тип, що потрібен та доступний для виконання. Проведене дослідження нормативно-правового забезпечення в даній частині засвідчило, що регулювання операцій банків з акредитивами базується на сукупності нормативно-правових актів, котрі врегульовують цивільні відносини, основні правила банківських операцій та правила безготівкових

розрахунків. НБУ розроблена низка нормативних актів у відповідності до загальноприйнятих Уніфікованих правил і звичаїв для документарних акредитивів від Міжнародної торговельної палати.

У другому розділі кваліфікаційної роботи проаналізовано стан сучасного стану ринку безготівкових розрахунків в Україні. Слід відмітити, що в умовах активних бойових дій на нашій території банківська система продовжує функціонувати, складні умови функціонування дали імпульс для запровадження цифрових технологій, особливо, для вдосконалення платіжних операцій. З розвитком телекомунікаційних послуг та доступністю зв'язку домінує на ринку дистанційне обслуговування як яскравий маркер цифрової ери економічної діяльності, адже 80-90% користувачів надають перевагу обслуговуються саме дистанційно. Попри наявні воєнні загрози, банківська система і надалі підтримує здійснення розрахунків за акредитивами. Саме цей інструмент часто використовується для оплати значних контрактів, оскільки він забезпечує високий рівень надійності та гарантій виконання зобов'язань. Протягом дослідженого періоду зростає як кількість, так і вартість наданих та отриманих акредитивів.

Основним стратегічним пріоритетом розвитку АТ «ПРАВЕКС БАНК» є його функціонування як універсальної фінансової установи, що забезпечує широкий спектр банківських послуг як для фізичних осіб, так і для бізнес-клієнтів. Основні кількісні показники діяльності банку мають висхідну динаміку, в той же час якісні, що розраховуються через чистий прибуток, мають від'ємне значення у 2023-2024 роках, оскільки в ці роки АТ «ПРАВЕКС БАНК» отримував збитки. Лише за результатами 2025 банк увійшов у прибуткову зону. Слід відмітити, що збитки попередніх двох років були на порядок більшими, а отже, фінансова ситуація із прибутковістю цього банку залишається дуже напруженою.

Застосування акредитивної форми розрахунків в Україні супроводжується певними труднощами, що значною мірою зумовлено особливостями співпраці вітчизняних банків з іноземними фінансовими установами. Відповідно

антикризової стратегії АТ «ПРАВЕКС БАНК» у 2025 році відбулась практична реалізація трансформаційних рішень, що були спрямовані на стабілізацію діяльності та підвищення операційної ефективності. Банк є частиною міжнародної банківської групи INTESA SANPAOLO, а отже клієнти даного банку мають певні переваги в проведенні міжнародних розрахунків в мережі цієї банківської групи. АТ «ПРАВЕКС БАНК» надає клієнтам як базові, так і індивідуалізовані фінансові рішення та сервіси, що орієнтовані на задоволення їхніх потреб у сфері управління внутрішніми й міжнародними платежами та грошовими потоками. Банк має високий кредитний рейтинг на рівні uaAAA та активно працює з валютними операціями. АТ «ПРАВЕКС БАНК» пропонує своїм клієнтам здійснення усіх основних видів документарних операцій, що застосовуються у сучасному банківстві, а саме: документарні акредитиви (експортні та імпорتنі), банківські гарантії (резервні акредитиви) та документарне інкасо. Аналіз тарифів АТ «ПРАВЕКС БАНК» за документарними операціями з акредитивами, гарантіями та інкасо свідчить, що використання акредитивів юридичними особами для розрахунків вимагає значного залучення коштів, оскільки їх обслуговування та виконання вимагає залучення додаткового капіталу.

Порівняно з системно важливими банками України, які активно працюють у сфері торговельного фінансування та обслуговують великий експортно-імпорتنий бізнес, роль АТ «ПРАВЕКС БАНК» у цьому сегменті можна оцінити як нішеву. Водночас участь банку у міжнародній фінансовій групі створює додаткові можливості для проведення акредитивних операцій, зокрема у частині кореспондентських відносин та підтвердження акредитивів іноземними банками. Це підвищує його привабливість для клієнтів, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність.

За результатами проведених досліджень в роботі запропоновано пріоритети вдосконалення операцій банків із акредитивами загалом та АТ «ПРАВЕКС БАНК», зокрема.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] : закон (№ 2121-III): [прийнято Верховною Радою 07 грудня 2000 р.] : станом на 01.01.2024 // База даних «Законодавство України» / ВР України. // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://cutt.ly/Ser32cHC> (дата звернення: 04.05.2026)
2. Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні [Електронний ресурс] : постанова (№ 148) : [прийнято Правлінням НБУ 29 грудня 2017 р.] : станом на 23.08.2024 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text> (дата звернення (20.05.2026)
3. Енциклопедія банківської справи України / під заг.ред. В. С. Стельмаха – К. : Молодь, Ін Юре, 2001. – 680 с.
4. Панова Л. Щодо підходів у розумінні грошового та платіжного обороту / Л. Панова // Актуальні проблеми юридичної науки : збірник тез міжн.наук.конф. “П’ятнадцяті осінні юридичні читання” (м. Хмельницький, 21–22 жовтня 2016 року). – Хмельницький : ХУУП, 2016. – С. 137-140.
5. Чкан І. О. Безготівкові розрахунки – сучасний спосіб оплати / І.О.Чкан // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». – 2014. – № 27. – С. 121-124
6. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс] : закон (№435-IV): [прийнято Верховною Радою 16 січня 2003 р.] : станом на 01.02.2026 // База даних «Законодавство України» / ВР України. // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 04.05.2026)
7. Про платіжні послуги [Електронний ресурс] : закон (№1591-IX): [прийнято Верховною Радою 30 червня 2021р.] : станом на 26.12.2025 // База

даних «Законодавство України» / ВР України. // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20/ed20210630#n10> (дата звернення: 04.05.2026)

8. Про затвердження Інструкції про порядок відкриття та закриття рахунків користувачам надавачами платіжних послуг з обслуговування рахунків [Електронний ресурс] : постанова (№ 162) : [прийнято Правлінням НБУ 29 липня 2022 р.] : станом на 09.05.2025 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0162500-22#Text> (дата звернення: 20.05.2026)

9. Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг [Електронний ресурс] : постанова (№ 163) : [прийнято Правлінням НБУ 29 липня 2022 р.] : станом на 03.03.2026 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0163500-22#n232> (дата звернення (20.05.2026)

10. Щетинін А.І. Гроші та кредит: підруч. вид. 4-те, переробл. та доповн. / А.І.Щетинін – Київ: Центр учбової літератури, 2010. – 440 с.

11. Головка В.І. Фінансово-економічна діяльність підприємства: навч. посібник / В.І. Головка. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 448 с.

12. Партин Г.О. Фінанси підприємств: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. / Г.О. Партин, А.Г.Загородній – Київ: Знання, 2006. – 379 с.

13. Скрипник М.І. Особливості та проблемні аспекти аудиту безготівкових розрахунків [Електронний ресурс] / М.І. Скрипник, Л.В.Шевченко // Ефективна економіка. – 2020. – № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8336> (дата звернення: 20.05.2026)

14. Коваленко Д. Гроші та кредит: теорія і практика: навч. посібник / Д Коваленко. – Київ: Центр учбової літератури, 2013. – 344 с.

15. Юдін О.Ю. Поняття та ознаки безготівкових розрахунків в національній та іноземній валюті, криптовалюти / О.Ю. Юдін // Юридичний науковий електронний журнал. – 2024. – № 4. – С. 271-275

16. Безготівкові розрахунки [Електронний ресурс] // Офіційний сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/payments/nocash> (дата звернення: 04.05.2026)

17. Банківські операції: навч. посібник. / уклад. : О.М. Гладчук, І.Я.Ткачук, В.М. Харабара. – Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. – 208 с.

18. Бурковська А. В. Використання акредитивної форми розрахунків в Україні/ А. В. Бурковська, В. О. Павленко // Modern Economics. –2020. – № 24. –С. 39-44.

19. Маланчук Т.В. особливості правового регулювання обігу векселів в Україні / Т.В. Маланчук, В.М. Савенко // Юридичний науковий журнал. – 2019. – №2. – С.91-93.

20. Літвінова В. О. Розрахункові чеки в Україні: сучасний стан та проблеми використання у безготівкових операціях [Електронний ресурс] / В.О.Літвінова // Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами: зб. матеріалів V Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. студентів, аспірантів та молодих вчених, 17 листоп. 2021 р., м. – Київ : КНЕУ, 2021. – С. 55–58. URL: <https://ir.kneu.edu.ua:443/handle/2010/36905> (дата звернення: 20.05.2026)

21. Банківські гарантії : монографія / Г. В. Онищенко, П. Д. Петренко. – Київ : Правова єдність, 2014. – 286 с.

22. Про затвердження Положення про порядок здійснення банками операцій за акредитивами послуг [Електронний ресурс] : постанова (№514) : [прийнято Правлінням НБУ 03 грудня 2003 р.] : станом на 16.07.2020 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1213-03#Text> (дата звернення: 20.05.2026)

23. Словник іншомовних слів / уклад. С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. – Київ: Наукова думка, 2000. – 680 с.

24. Завадський Й. С. Економічний словник/ Й.С.Завадський, Т.В.Осовська, О. О. Юшкевич. – Київ: Кондор, 2006. – 356 с.

25. Правила бухгалтерського обліку операцій з акредитивами в банках України [Електронний ресурс] : постанова (№164) : [прийнято Правлінням НБУ 28 грудня 2019 р.] : станом на 28.12.2019 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0164500-19#Text> (дата звернення: 20.05.2026)

26. Правила Міжнародної торгівельної палати [Електронний ресурс] // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/988_003 (дата звернення: 20.05.2026).

27. Alwi Sh. F. S. An Issue on Uniform Customs and Practice for Documentary Credits (UCP) No 600 for Islamic Letter of Credit/ Sh. F. S. Alwi, U.Ibrahim, M. F. Sawari // Procedia Economics and Finance. – 2013. – Vol. 7. – P. 126–133.

28. Згруповані балансові залишки банків України. Наглядова статистика НБУ [Електронний ресурс] // Офіційний сайт НБУ. URL: <https://cutt.ly/Cer32qLL> (дата звернення: 20.05.2026)

29. У 2025 році за сумами переважали кредитові перекази бізнесу, а за кількістю – населення [Електронний ресурс] // Офіційний сайт НБУ. URL: <https://cutt.ly/LtY73m7B>(дата звернення: 20.05.2026)

30. Операції за документарними акредитивами банків України у 2023 році [Електронний ресурс] // Офіційний сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/operatsiyi-za-dokumentarnimi-akreditivami-bankiv-ukrayini-u-2023-rotsi> (дата звернення: 20.05.2026)

31. Операції за документарними акредитивами банків України у 2024 році [Електронний ресурс] // Офіційний сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/operatsiyi-za-dokumentarnimi-akreditivami-bankiv-ukrayini-u-2024-rotsi>(дата звернення: 20.05.2026)

32. Операції за документарними акредитивами банків України у 2025 році [Електронний ресурс] // Офіційний сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/operatsiyi-za-dokumentarnimi-akreditivami-bankiv-ukrayini-u-2025-rotsi> (дата звернення: 20.05.2026)

33. Ощад став лідером ринку за обсягом документарних операцій році [Електронний ресурс] // Офіційний сайт АТ «Ощадбанк». URL: <https://cutt.ly/LtY5OXa9> (дата звернення: 20.05.2026)

34. Звіт керівництва АТ «ПРАВЕКС БАНК» за 2025 рік [Електронний ресурс] // Офіційний сайт АТ «ПРАВЕКС БАНК». URL: https://www.pravex.com.ua/storage/files/annual-report-for-2025-ukr-pravex-bank_1777301194.pdf (дата звернення: 20.05.2026)

35. Тарифи за документарними операціями АТ «ПРАВЕКС БАНК» рік [Електронний ресурс] // Офіційний сайт АТ «ПРАВЕКС БАНК». URL: https://www.pravex.com.ua/storage/files/tarifi-za-dokumentarnimi-operaciuyami_1688583168.pdf (дата звернення: 20.05.2026)

36. Тарифи за документарними операціями АТ «Укрексімбанк» [Електронний ресурс] // Офіційний сайт АТ «Укрексімбанк». URL: <https://www.eximb.com/> (дата звернення: 20.05.2026)

37. Тарифи за документарними операціями АТ «Ощадбанк» [Електронний ресурс] // Офіційний сайт АТ «Ощадбанк». URL: <https://www.oschadbank.ua/> (дата звернення: 20.05.2026)

38. Тарифи за документарними операціями АТ «Райффайзен Банк» [Електронний ресурс] // Офіційний сайт АТ «Райффайзен Банк». URL: <https://raiffeisen.ua/> (дата звернення: 20.05.2026)

ДОДАТКИ